

Gift mot sin vilja

Slutrapport

Förord

Den första juli 2014 trädde en ny lag i kraft - stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Den stärker barns och ungas förutsättningar för jämlika villkor och rätten för var och en att själv avgöra valet av partner. Det handlar om att själv bestämma om man vill leva med någon, och i så fall med vem. Detta är en självklarhet för de flesta – men inte för alla. Därför är det nu viktigt att det finns en lagstiftning som ger flickor, pojkar, kvinnor och män samma rätt till kroppslig integritet och som gör det möjligt att skapa samma makt och möjlighet för alla att själva styra över och påverka sin livssituation.

Brottet äktenskapstvång, som begås av någon med anknytning till Sverige kan bestraffas här, även om brottet begåtts utomlands. Även förberedelse av tvångsäktenskap, eller försök att få till stånd ett tvångsäktenskap är straffbart. Brottet äktenskapstvång kan ge upp till fyra års fängelse.

Länsstyrelsen Östergötland har haft kontakt med flera bortförda barn och unga. Det handlar om barn och unga som fräntas sina grundläggande rättigheter och det liv de önskar och hamnar i en fruktansvärt svår livssituation, i ett annat land. Myndigheter i Sverige har svårt att kunna hjälpa dessa bortförda barn. Konsekvenserna av detta är att vi har svenska flickor och pojkar som lever totalt utsatta, långtifrån sitt hemland, under skrämmande villkor och i många av dessa fall, bortgifta mot sin vilja.

Därför är det viktigt att den nya lagen inte bara gör det förbjudet att tvinga någon till äktenskap. Den gör det också förbjudet att påverka och pressa någon att gifta sig mot sin vilja genom att utnyttja det överläge man har som vuxen i form av förälder eller släkting.

Det är därför viktigt att vi olika aktörer inom samhället tar ansvar för att synliggöra, ställa frågor och agera till stöd för utsatta - lagen i sig skyddar ingen. Nu är det upp till samhällets ansvariga att se till att den följs. Då kan *alla* barn och unga få den framtid de har rätt till och skyddas från upprepade våldtäkter, ofrivilliga graviditeter, avbruten skolgång och andra konsekvenser som barn- och tvångsäktenskap kan leda till.

Elisabet Nilsson
Landshövding Länsstyrelsen Östergötland

Juno Blom
Utvecklingsledare
Länsstyrelsen Östergötland

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Uppdraget	8
1.1 Rapportens disposition	9
1.2 Bakgrund	9
1.2.1. Bakgrund unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja.....	9
1.2.2 Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck.....	10
2. Informationsuppdraget.....	12
2.1 Informationsinsatser som redovisades i delrapporten	12
2.2 Informationsmaterial.....	13
2.3 Publikationer	15
2.3.1 Handböcker och metodstöd.....	15
2.4 Spridning av informationsmaterial.....	16
2.5 Webbplatsen www.hedersfortryck.se	17
2.5.1 Statistik över användande av webben	18
2.6 Nordiskt forum och Almedalen 2014	18
2.6.1 Nordiskt forum 2014	18
2.6.2 Almedalen 2014	19
2.7 Fortsatt satsning av <i>Det handlar om kärlek</i>	19
2.7.1 Projektet Kärleken är fri.....	19
3 Utbildningsuppdraget	21
3.1 Bakgrund	21
3.2 Föreläsare	23
3.3 Målgrupp.....	23
3.4 Utbildningar:.....	24
3.5 Utvecklingen av utbildningsinsatserna	24
3.5.1 Att sprida åtgärdande kunskap och vikten av att samverka	25
3.5.2 Rättighetsperspektivet och lagstiftningen är viktiga delar i alla utbildningar .	25
3.6 Exempel på målgruppsanpassade utbildningsinsatser i samverkan med andra nationella myndigheter	26
3.6.1 Fördjupningsutbildning för skolpersonal i samverkan med Skolverket.....	26

3.6.2 Utbildning om den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten	28
3.6.3 Medverkan vid framtagande av en interaktiv webbutbildning för medarbetare vid Migrationsverket.....	29
3.6.4 Utbildning för domare vid Domstolsakademin	30
3.6.5 Utbildning i samarbete med länsstyrelserna.....	30
4. Myndighetsnätverket och samarbete med andra nationella myndigheter.....	31
4.1 Nätverket	31
4.2 Målet med myndighetsnätverket.....	31
4.3 Sammanfattning av myndighetsnätverkets verksamhet under redovisningsperioden	32
4.3.1. Hearing om könsstympning	32
4.3.2 Gemensam publikation	33
4.4 Myndighetsnätverkets betydelse för samverkan och effektivare insatser	33
4.5 Resultat och måluppfyllelse med myndighetsnätverket.....	34
4.5.1 Röster från det nationella myndighetsnätverket <i>Gift mot sin vilja</i>	34
4.5.2 Måluppfyllelse med myndighetsnätverket <i>Gift mot sin vilja</i>	35
5 Samråd med det civila samhället	37
5.1 Bakgrund	37
5.2 Frivilligorganisationers synpunkter på arbetet som rör hedersrelaterat våld och förtryck.....	37
5.2.1 Utbildningsbehov	38
5.2.2 Samverkan med myndigheter	38
5.2.3 Rädslan för att anmäla	39
5.2.4 Förebyggande arbete	39
5.2.5 Projektmedel.....	39
5.2.6 Den nya lagen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap	40
5.2.7 Skyddade boenden.....	40
5.2.8 Metodutveckling - tillvaratagande av frivilligorganisationernas erfarenheter	41
5.3. <i>Kärleken är fri</i> - ett exempel på god samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer	41
5.4 Sammanfattningsvis.....	42
6 Slutreflektion - uppdraget att förhindra och förebygga att unga gifts mot sin vilja.....	43
6.1 Uppdragen samverkar	44
6.2 Att utveckla, sprida och förvalta kunskap.....	44

6.2 Behov av fortsatt samverkan mellan myndigheter	46
6.3 Det civila samhället och dess roll inom det förebyggande arbetet	46
7 Utvecklingsområden	48
7.1 Fortsatt behov av kunskap.....	48
7.2 Vikten av samverkan på lokal nivå vid ett hedersrelaterat ärende	48
7.3 Behov av ett permanent nationellt stödforum	48
7.4 Behov av fler skyddade boenden med relevant kompetens.....	49
7.5 Behov av att sprida och implementera vägledande material.....	49
7.6 Sammanfattningsvis	49
Bilagor	

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft ett stort antal regeringsuppdrag som syftat till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Denna rapport är en slutredovisning av uppdraget att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga mellan 13 och 25 år blir gifta mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. (Regeringsuppdrag U2011/7068/UC).

Uppdraget har under perioden förstärkts med bakgrund i den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. I det uppdraget ska Länsstyrelsen Östergötland se över och förstärka en pågående informationsinsats till unga i den del det gäller tvångsäktenskap och barnäktenskap (Regeringsuppdrag 2014/266/UC).

För att förhindra att unga mellan 13 och 25 år blir gifta mot sin vilja behöver såväl de unga som myndighetspersoner information om förekomsten av barnäktenskap och tvångsäktenskap i Sverige, om barn och ungas grundläggande rättigheter i detta avseende samt att de unga har rätt att få stöd och skydd av samhället om de är i behov av detta. Studier bekräftar att det finns ett samband mellan hedersrelaterat våld och förtryck och att unga blir gifta mot sin vilja och den statliga utredningen *”Stärkt skydd mot barn – och tvångsäktenskap”* väljer att i huvudsak behandla frågan om äktenskap mot någons vilja som en del av den hedersrelaterade problematiken¹. Detta är i linje med Länsstyrelsen Östergötlands erfarenheter och därför är det viktigt att även belysa det samband som finns mellan uppdraget att förhindra att barn och unga blir gifta mot sin vilja och de övriga uppdragen kring hedersrelaterat våld och förtryck som Länsstyrelsen Östergötland ansvarar och har ansvarat för, för en sammanställning av de olika uppdragen se bilaga 1.

Den nya lagstiftningen kring barn- och tvångsäktenskap som infördes den 1 juli 2014 är ett ställningstagande mot barnäktenskap och mot tvångsäktenskap. För att förhindra att barn och unga utsätts för barn- eller tvångsäktenskap, krävs ett tydligt förebyggande arbete.

Ett förebyggande arbete kan ske genom utbildningsinsatser som beskriver barn och ungas verklighet och som ökar kunskapen om vad det innebär att leva i sammanhang som präglas av hedersrelaterade normer. Det är också viktigt att ge insatser så tidigt som möjligt och att analysera varför vissa barn inte får tillgång till all undervisning i skolan. Det är därför viktigt att tidigt föra samtal med vårdnadshavare, när barn inte får rätten till all utbildning, såsom t.ex. simundervisning eller är frånvarande när det är aktiviteter utanför skolans område under skoltid. Skolan måste i sin likabehandlingsplan inkludera alla barns verklighet och göra detta med aktiva åtgärder på alla nivåer, för att försäkra sig om att alla barn får tillgång till den undervisning de har rätt till enligt läroplan och skollagen.

Likväl måste samhället se till att unga informeras om sina grundläggande rättigheter i ett demokratiskt samhälle. Uppläsa om lagstiftning samt tydligt visa på var man som barn eller ung person kan få hjälp när de individuella rättigheterna kränks. Länsstyrelsen har därför under 2014 som en del av Länsstyrelsens uppdrag om att sprida information om den nya lagen som rör barnäktenskap och tvångsäktenskap, bl.a. tagit fram två informationsfilmer om den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. En film riktar sig till yrkesverksamma med särskilt fokus på socialtjänsten. Den andra filmen riktar sig till barn och unga som är i riskzonen för barn- och tvångsäktenskap. Det har även tidigare tagits fram en informationskampanj riktad till skolan i samarbete med Rikspolisstyrelsen. I den satsningen ingick material för skolpersonal såsom bl.a. en film och en broschyr med fördjupad information.

---

¹*Stärkt skydd mot barn – och tvångsäktenskap* SOU 2012:35 s.90

Satsningen vände sig även direkt till elever med material som affischer och folder som ska användas i kontakt med lärarna.

Länsstyrelsen Östergötland har också gjort större satsningar om området vid evenemang som Almedalen och Nordiskt forum under 2014 och vid båda tillfällena genomfördes seminarier samt spreds publikationer. Vid Almedalen deltog både ministrar och sakkunniga vid de tolv seminarier som genomfördes.

En annan viktig informationskanal under uppdraget har varit Länsstyrelsen Östergötlands egen webbplats, www.hedersfortryck.se. Webbplatsen är vår huvudsakliga informationskanal för våra uppdrag och vänder sig till tjänstemän och frivilligorganisationer. Det finns även information till de utsatta, var de kan vända sig för att få den hjälp de har rätt till och behov av. Under 2014 har ett arbete pågått med att ta fram en ny webbplats och den nya webbplatsen kommer att lanseras under våren 2015. Den nya webbplatsen kommer bl.a. innehålla material från Länsstyrelsens informationssatsning gällande den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.

Metoden *"Det handlar om kärlek"*, är ytterligare ett exempel på en viktig aktivitet för att ge information om barn och ungas rättigheter. Detta arbete utvecklas nu via ett projekt finansierat av Arvsfonden och genomförs i samarbete mellan Rädda Barnen, Länsstyrelsen Östergötland och Gävleborgs Folkteater och som benämns *Kärleken är fri*. Detta arbete synliggör rätten för alla barn och unga att själva få välja partner, att äktenskap inte är ett krav för att få ha relationer och där heteronormen problematiseras.

Ett annat exempel på förebyggande arbete är projektet *"Mognad och livsutrymme"*, som redan på mellanstadiet startar upp med tankar kring livet och med fokus på barn och ungas individuella rättigheter. Det är viktigt att tidigt lyfta frågor såsom flickors och pojkars rätt till kroppslig integritet och resonera utifrån ålder och mognad vad man menar med att alla människor ska få forma och påverka sitt eget liv. För att förhindra att barn och unga tvingas in i äktenskap mot sin vilja, krävs det att dessa frågor lyfts i ett tidigt stadium.

För att kunna prata om frågor som rör barn- och tvångsäktenskap på ett konkret sätt togs materialet *"Stjärnlösa nätter fram"*. Det materialet bygger på en ung killes egna erfarenheter av att tvingas in i ett äktenskap mot sin vilja. Detta material har även kompletterats med ett studiematerial *"Ung och fri- eller?"* innehållande frågor som möjliggör ett reflekterande samtal kring rätten att själv få välja, vad det innebär att inte få välja själv, hur det egna valet kan bli möjligt för alla barn och unga om man måste vara gift, vem/vilka kan man söka hjälp hos, samt hur ser lagen ut.

Vägledningen *"Våga göra skillnad"* och den praktiska tillämpningen av modellen *"Våga stå kvar"*, är material som ska öka möjligheterna för att verksamheter på lokal nivå ska kunna hjälpa alla de barn och unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja eller redan har blivit gifta mot sin vilja. Dessa vägledningar lyfter barn och ungas behov av en långsiktig hållande-struktur när de tvingas bryta med sina familjer, samt behovet av samverkan mellan alla aktörer som är involverade i den unges liv.

När man tvingas bryta med sin familj på grund av starka hedersnormer som kan leda till barnäktenskap och/eller tvångsäktenskap, resulterar det oftast i att de unga även tvingas leva med skyddade personuppgifter. Detta kräver mycket av den som är utsatt. Länsstyrelsen valde att ta fram en skrift *"Handbok för barn och unga som lever med skyddade personuppgifter"* som riktar sig till

målgruppen, och den innehåller erfarenheter från barn och unga som levt med skyddade personuppgifter.

När man som ung person, hamnar i dessa svåra situationer, som en konsekvens av familjens krav, krävs det att man får tillgång till hopp, drömmar och tro på att det kommer att bli bättre. Av den anledningen valde Länsstyrelsen att ta fram en empowerment-bok, med syfte att lyfta en ung tjejs resa, ifrån det att hon tvingades lämna sin familj för att undkomma våld samt hot och krav på äktenskap mot hennes vilja, till det liv hon lever idag med en universitetsexamen och en make som hon själv valt att gifta sig med. Boken heter *"Du är född att göra skillnad"* och beskriver vad som gjorde det möjligt för henne att idag ha ett liv, som hon själv har haft möjlighet att påverka och utforma.

Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam, som innefattar en Nationell stödtelefon, är ytterligare en viktig insats för att barn och unga ska skyddas mot barn- och tvångsäktenskap samt alla andra former av våld och övergrepp som kan uppstå i en hederskontext. Genom att relevanta aktörer kan ringa till telefonen och få stöd i konkret ärendehantering ökar möjligheterna till att barn och unga, som är utsatta, får den hjälp de har rätt till och behov av.

Länsstyrelsen Östergötland har genomfört 344 utbildningsinsatser under perioden januari 2012 till februari 2015. Dessa utbildningsinsatser har skett inom ramen för de olika uppdragen som Länsstyrelsen ansvarat för under perioden. Frågor som rör barnäktenskap och tvångsäktenskap har alltid varit en del av utbildningsinsatserna. Det är också viktigt att de utbildningar som anordnas i samarbete med andra aktörer i landet, tar utgångspunkt i barn och ungas liv och tydligt visar på behovet av att jobba parallellt på alla nivåer, för att vi ska kunna möta varje unikt barn eller ung person, där de befinner sig i sin utsatthet och kunna ge dem adekvata insatser utifrån deras individuella behov.

De frågor som framkommer till den Nationella Stödtelefonen, som Länsstyrelsen Östergötland ansvarar för, utgör en viktig del av vad utbildningsinsatserna bör belysa. Det finns fortfarande en stor efterfrågan på utbildningsinsatser, behovet har ökat över tid och kan ses som ett positivt resultat av det arbete som bedrivits i landet av flera relevanta aktörer. Länsstyrelsen anser att den generella kunskapsnivån har ökat men också att behovet av fördjupad och specialiserad kunskap om området har blivit större, kunskap som fokuserar på metoder och samverkan i hedersrelaterade ärenden samt kunskap om barn- och tvångsäktenskap, unga pojkars villkor i hedersrelaterade sammanhang samt könsstämpning av flickor och kvinnor.

Frågor som rör bortförda barn är också ett aktuellt ämne som kräver samverkan mellan berörda aktörer. Problemen kring de bortförda barnen måste bli känt hos ansvariga politiker. Något som är viktigt att synliggöra, är behovet av att skydda de utsatta barnen i Sverige, så att de inte förs ut ur landet. Länsstyrelsen kommer att fortsätta arbetet med att sprida och förvalta kunskap genom att bedriva utbildningar utifrån att verka genom befintliga strukturer såsom nationella myndigheter, regionala aktörer som landets länsstyrelser och andra regionala myndigheter samt kommunal verksamhet. För att kunna möta den efterfrågan, som finns gällande utbildningsinsatser behövs fortsatta nationella satsningar på området, detta för att kunna möta behov av utbildning, stöd i ärenden samt stödmaterial. Länsstyrelsens ambition är att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, där frågor som rör barn- och tvångsäktenskap är centrala, ska integreras och bli en självklar del i myndigheters ordinarie verksamheter.

Ytterligare framkommer i rapporten behovet av en nationell samordning av myndigheter som verkar inom området. Att fler verksamheter på lokal nivå tar ansvar och ser att barn och unga kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, skapar ytterligare behov av nationell samordning särskilt då många myndigheters verksamhetsområde berör den hedersrelaterade problematiken. Länsstyrelsen anser att det finns ett fortsatt behov av nationell samordning i form av ett nätverk där berörda myndigheter kan samverka, delge varandra kunskap och erfarenheter som sedan kan spridas samt verka för en gemensam metodutveckling på området inte minst när det gäller det förebyggande området. Länsstyrelsen kommer därför fortsätta att leda myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja* inom ramen för uppdraget att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat förtryck och våld.

Men likväl som myndigheter måste verka för aktiva åtgärder för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck behövs det civila samhället för att utgöra ett stöd till utsatta samt vara en länk mellan myndigheter och den utsatte. Det civila samhället har varit en viktig faktor för att uppmärksamma samhället på att unga i vårt land utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och att det behövs särskilda rutiner och kunskap för att bemöta unga ur en hederskontext på ett adekvat sätt som passar målgruppen. Länsstyrelsen ser vikten av att även i framtiden stärka samverkan mellan myndigheter och det civila samhället.

Länsstyrelsen Östergötlands nationella regeringsuppdrag bidrar således med olika delar till en helhet. Uppdraget har medfört att Länsstyrelsen fått en genuin kunskap och erfarenhet om hedersrelaterat våld och dess komplexitet. När det gäller detta regeringsuppdrag, som har som mål att förhindra att barn och unga blir gifta mot sin vilja, är det viktigt att se att hedersrelaterat våld och förtryck samt frågan om äktenskapstvång har en tydlig koppling till varandra. Båda frågor måste lyftas i ett tidigt stadium, innan brott har begåtts. Därav blir det viktigt att se de begränsningar barn och unga lever med, vars syfte är att försäkra sig om att den unga inte överträder de uppsatta normer och förväntningar som t.ex. att ha en otillåten pojkvän/flickvän.

Det behövs långsiktiga och strukturerade satsningar för att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, med tydligt fokus på att främja, förebygga och att åtgärda, samt att arbetet syftar till att:

- Att färre barn och unga ska utsättas.
- Att fler utsatta barn och unga ska få adekvat stöd och skydd.
- Att professionella ska få kunskap och kompetens om barn och ungas utsatthet.

1 Uppdraget

Regeringen gav Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga mellan 13 och 25 år blir gifta mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Insatserna ska uppmärksamma situationen för flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män samt unga homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Uppdraget var ett led i regeringens arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer (Regeringsuppdrag U2011/7068/UC).²

Uppdraget har sedan förstärkts med bakgrund i den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. Under 2014 ska Länsstyrelsen Östergötland se över och förstärka en pågående informationsinsats till ungdomar när det gäller tvångsäktenskap och barnäktenskap (Regeringsuppdrag 2014/266/UC).

Uppdraget består av tre delar:

- Utarbeta och sprida information riktad till unga, bl.a. om relevant lagstiftning och till vilka de kan vända sig för att få stöd.
- Genomföra utbildningsinsatser riktade till berörd personal inom statliga, kommunala och fristående verksamheter.
- Vara sammankallade för ett nätverk av nationella myndigheter.

De mål som Länsstyrelsen Östergötland formulerat för uppdraget:

- *Relevant, användarvänlig och målgruppsanpassad information om lagstiftning och aktörer är kommunicerad på ett enkelt och tillgängligt sätt.*
- *Utbildningarna ska vara relevanta, målgruppsanpassade och fokusera på metod- och verksamhetsutveckling.*
- *Nätverket ska vara processinriktat och skapa förutsättningar för gemensamma insatser, samt skapa förutsättningar för att respektive myndighets insatser ska ge bättre resultat och bidra till en långsiktig förändring för berörd målgrupp.*

Genom att ge Länsstyrelsen Östergötland ett nationellt uppdrag i fråga om information till unga, utbildningar av olika personalgrupper som möter unga och att sammankalla ett nätverk av statliga myndigheter, har regeringen avsett att förstärka arbetet med att motverka att unga blir gifta mot sin vilja och utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

De ovan nämnda målen - information och utbildning - bygger på forskning och erfarenhetsbaserade kunskaper där Länsstyrelsen Östergötland haft en central roll. De insatser Länsstyrelsen Östergötland särskilt vill lyfta fram är följande publikationer *"Metodstöd – hur kan myndigheter och organisationer stödja varandra för att möta individer utsatta för hedersrelaterat våld"*, *"Våga göra skillnad"* och *"Våga stå kvar."*³ Utöver detta har Myndigheten för ungdom och civilsamhällsfrågors rapport *"Gift mot sin vilja"* och den statliga utredningen *"Stärkt skydd mot barn*

---

² Länsstyrelsen har begärt om förlängd tid att lämna in den ekonomiska redovisningen till marsmånad.

³ *Metodstöd för samverkan* Länsstyrelsen Östergötland: 2010

Våga stå kvar Länsstyrelsen Östergötland 2014:7

³ *Vägledningen Våga göra skillnad* Länsstyrelsen Östergötland: 2011:14

och tvångsäktenskap” varit en viktig plattform för Länsstyrelsens informations- och utbildningsverksamhet inom ramen för uppdragen⁴.

1.1 Rapportens disposition

I kapitel 1 ges en bakgrund till förekomsten av unga som gifts mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, samt uppdrag om att förebygga och förhindra att unga gifts mot sin vilja liksom hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstypning av flickor och unga kvinnor. I kapitel 2 redogörs för de insatser som gjorts för att utarbeta och sprida information riktad till unga, bl.a. om relevant lagstiftning och till vem de kan vända sig för att få stöd. I detta kapitel presenteras olika informationsinsatser såsom framtagna publikationer samt webbplatsen www.hedersförtryck.se. I kapitel 3 beskrivs de utbildningsinsatser som genomförts inom ramen för uppdraget samt hur utbildningsinsatserna har utformats. Kapitel 4 ger en redogörelse för arbetet i det nationella myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja* samt hur arbetet inom nätverket ska fortsätta. Kapitel 5 är baserad på samråd och synpunkter från det civila samhället som besitter stora kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. Kapitel 6 utgörs av en avslutande diskussion och Länsstyrelsens reflektioner. Slutligen presenteras i kapitel 7 de utvecklingsområden som Länsstyrelsen anser bör utvecklas för att motverka att unga gifts mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

1.2 Bakgrund

1.2.1. Bakgrund unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja

Studien *Gift mot sin vilja*,⁵ som Ungdomsstyrelsen, nuvarande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, genomförde visade att ca 70 000 unga personer i Sverige var oroliga för att inte själva få välja partner eller vem de ska gifta sig med. Detta blev en tydlig signal om att de fanns unga i vårt samhälle som är oerhört begränsade i sina livsval. Även Socialstyrelsens rapport *Fribet och familj*⁶ från 2007 visade att den vanligaste orsaken till att unga omhändertas och placeras i skyddat boende p.g.a. hedersrelaterat våld och förtryck var att individen inte själv fick välja partner samt att de var allvarligt hotade om de inte följde familjens krav.

Under 2010 antog dåvarande regering en handlingsplan, ”*Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja*” (skr. 2009/10:229). Handlingsplanen bestod av femton åtgärder, varav en åtgärd var att tillsätta en utredning som skulle göra en samlad översyn av relevant straffrättslig, civilrättslig och internationellt privaträttslig lagstiftning i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir.2010:54). Länsstyrelsen Östergötland medverkade som expert i kommittén för utredningen. Utredningens slutbetänkande⁷ resulterade i olika förslag som till exempel kriminalisering av tvångsäktenskap m.m. Förslagen togs om hand i en proposition⁸ som antogs i riksdagen och lagförslaget trädde ikraft 1 juli 2014. Den nya lagen innebär nya straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som stärker skyddet mot

---

⁴ *Gift mot sin vilja* Myndigheten för ungdom och civilsamhällsfrågor :2009, *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap* (SOU 2012:35)

⁵ *Gift mot sin vilja* Ungdomsstyrelsen:2009.

⁶ *Fribet och familj* Socialstyrelsen: 2007

⁷ *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap* (SOU 2012:35)

⁸ Prop.2013/14:208

tvångsäktenskap och barnäktenskap. Två nya brott infördes i brottsbalken, *äktenskapstvång* och *vilseledande till tvångsäktenskapsresa*. Vidare avskaffades möjligheten för barn att få dispens att gifta sig. Reglerna om erkännande av utländska äktenskap skärptes också⁹. Den nya lagstiftningen är ett viktig ställningstagande och verktyg för det fortsatta arbetet med att förebygga och förhindra tvångsäktenskap.

Det kan vara relevant att ha följande bakgrund för att förstå omfattningen av problematiken men även att en rad åtgärder har vidtagits från samhällets sida sedan 2010 - året då handlingsplanen för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja lanserades. Emellertid är problematiken med att unga gifts bort mot sin vilja så komplex att det fortfarande finns ett stort behov av att myndigheter och andra relevanta aktörer fortsätter att förankra kunskap och metoder i myndigheters ordinarie verksamhet. Detta för att kunna stödja och hjälpa unga som lever eller riskerar att behöva leva i ett tvångsäktenskap.

1.2.2 Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft nationella uppdrag för att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck¹⁰. Länsstyrelsen har sedan 2010 även särskilda nationella uppdrag för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdragen omfattar hela den hedersrelaterade problematiken med kontroll, begräsningar och våld samt könsstympning, tvångsäktenskap och barnäktenskap.

Inom ramen för uppdragen ansvarar Länsstyrelsen Östergötland för att¹¹;

- sprida information till barn och unga om relevant lagstiftning
- vara sammankallande för ett nationellt myndighetsnätverk
- anordna utbildningsinsatser till berörda aktörer
- sprida och utveckla vägledningen ”Våga göra skillnad” som tagits fram av Länsstyrelsen Östergötland och testats i sex pilotkommuner i landet.
- utveckla metoden ”Det handlar om kärlek” i samarbete med Rädda Barnen
- ge stöd till insatser som förhindrar att unga blir gifta mot sin vilja
- genomföra en undersökning om hur verksamheter och myndigheter i Sverige arbetar eller har arbetat med att förebygga och förhindra att flickor och kvinnor blir könsstympade, samt vilket stöd dessa aktörer ger till de flickor och kvinnor som redan har utsatts för könsstympning
- fördela nationella projektmedel till myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer till förebyggande insatser
- leda ett nationellt Kompetensteam
- ta fram informationsmaterial och publikationer – allt från rapporter till skrifter för att öka kunskap och medvetande hos både utsatta, allmänhet och myndigheter

---

⁹ Se faktablad stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, maj 2014. Utgivet av Justitiedepartementet.

¹⁰ Regeringsbeslut Ju2005/4117/IM, Ju2005/5480/IM

¹¹ För närmare presentation av Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck, se www.hedersfortryck.se samt bilaga 1.

Vid genomförandet av uppdraget har Länsstyrelsen blivit varse att det förekommer att vissa myndigheter och andra aktörer som möter unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, inte ser sambandet mellan hedersrelaterat våld och förtryck å ena sidan och barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning å den andra. Problemen betraktas i stället som separata företeelser istället för att ses i ett gemensamt sammanhang. Det har därför varit viktigt för Länsstyrelsen Östergötland att kommunicera att barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning är en del av det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

2. Informationsuppdraget

2.1 Informationsinsatser som redovisades i delrapporten

Under perioden¹² för delrapporten genomfördes en större informationskampanj riktad mot skolan i samverkan med Rikspolisstyrelsen. Kampanjen bestod av material för skolpersonal som exempelvis en film och en broschyr med fördjupad information. Satsningen vände sig även direkt till eleverna med material som affischer och folder som ska användas i kontakt med lärarna. Informationskampanjen har spridits i media och fanns även i Stockholms tunnelbana¹³. Se Länsstyrelsen Östergötlands webbplats www.hedersfortryck.se¹⁴ för vidare information.

Informationskampanjen baserades till stor del på de intervjuer som gjordes med unga personer som varit utsatta av sina familjer i en hederskontext. Det som framkom tydligt från dessa intervjuer var att unga personer önskade:

- Att det tydligt skulle framgå hur deras faktiska livssituation såg ut. Många av dem upplevde att samhället aldrig hade förstått den utsatthet de levde i.
- Att informationskampanjen tydligt skulle visa var barn och unga kan få den hjälp de har rätt till och behov av. De betonade också vikten av att få konkret stöd, då det kan vara svårt att hitta rätt inom myndigheter. Skolan var den arena de upplevde hade varit mest betydelsefull.
- Att sprida hopp, så att drömmen om ett bättre liv kan leva kvar.

Kampanjen används fortfarande flitigt och den film som togs fram och som riktar sig till skolan har fått stor spridning. Det skrivna materialet ska nu uppdateras med tanke på den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.

Utöver informationskampanjen valde Länsstyrelsen Östergötland att tillsammans med Rikspolisstyrelsen och övriga länsstyrelser att framställa ett metodmaterial genom att spela in föreläsningen, *"Mitt liv och rätten att välja – en berättelse om beder, arv och kärlek"* av Arkan Asaads bok på dvd. Föreläsningen beskriver en ung killes upplevelse av att ha blivit gift mot sin vilja och är baserad på boken *"Stjärnlösa nätter. En berättelse om kärlek, svek och rätten att välja sitt liv"* (Asaad 2011). Filmen kompletteras med ett studiematerial som är författat av Anette Franzén i samarbete med Länsstyrelsen *"Ung och fri – eller? – Ett studiematerial för unga om rätten att själva välja sitt liv"*¹⁵, baserat på boken *Stjärnlösa nätter*. Studiematerialet riktar sig till lärare som med sina elever vill diskutera frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Författaren är själv lärare och materialet är utformat och prövades först i en IVIK-klass.

---

¹² Delrapporten Gift mot sin vilja Länsstyrelsen Östergötland 2013:10. Perioden för delrapporten är från januari år 2012 till maj 2013.

¹³ De tidningar som annonserat om informationskampanjen; Skolvärlden, Pedagogiska Magasinet, Lärarnas Tidning, Fokus, Dagens samhälle, Skolledaren samt DN Världen.

¹⁴ <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/HEDERSFORTRYCK/SV/PUBLIKATIONER/Pages/skolkampanj---material-for-skolpersonal-och-elever.aspx>

¹⁵ Materialet är baserat på boken *Stjärnlösa nätter. En berättelse om kärlek, svek och rätten att välja sitt liv* (Asaad 2011).

I övrigt rapporterades att Länsstyrelsen Östergötland har fortsatt att sprida den nationella spridningen av *"Dina rättigheter"* i samarbete med Rädda Barnen. Länsstyrelsen Östergötland ingår i projektets styrgrupp med särskilt ansvar för vissa delar av projektet.

2.2 Informationsmaterial

Informationsfolder om uppdrag och lagen

Länsstyrelsen har tagit fram en informationsfolder som beskriver Länsstyrelsens nationella uppdrag gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Informationsfoldern uppmärksammar även den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap, samt lagen om könsstymning. Foldern beskriver kortfattat den hedersrelaterade problematiken och i materialet presenteras även skolan, polisen och socialtjänstens roll samt aktörernas ansvar relaterat till mötet med unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Foldern för myndighetsnätverket

För att ytterligare bidra till att sprida kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt bidra till att utveckla arbetet inom myndigheterna beslutade det nationella myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja* som Länsstyrelsen leder, att ta fram en gemensam publikation med myndighetsnätverket som avsändare. Tanken är att publikationen ska väcka ett vidare intresse för ökad kunskap om problematiken samt beskriva vilka insatser som skett av de myndigheter som ingår i nätverket. Arbetet med publikationen pågår och innehållet har resonerats fram i nätverket. Publikationen kommer att distribueras av de medverkande myndigheterna samt Länsstyrelsen Östergötland.

En översiktlig powerpoint-presentation om den nya lagstiftningen stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap trädde ikraft i juli 2014. Länsstyrelsen Östergötland fick i april 2014 ett uppdrag att genomföra en förstärkt informationsinsats avseende den nya lagstiftningen. Länsstyrelsen har valt att samarbeta med det länsstyrelsenätverk som arbetar med våldsfrågor i sina län för att sprida en översiktlig presentation av den nya lagen. Presentationen är tänkt att användas vid träffar med regionala nätverk och samverkansgrupper eller andra berörda målgrupper, som finns upparbetade på respektive länsstyrelse. Den översiktliga presentationen har utarbetats utifrån en presentation av lagstiftningen från Justitiedepartementet som sedan förenklats av Länsstyrelsen Östergötland med hjälp av sakkunniga och faktabladet från justitiedepartementet¹⁶. Det är viktigt att organisationer som inte tillhör rättsväsendet, men som möter barn och unga och har i uppdrag att ge stöd och skydd till den målgruppen, har kännedom om den nya lagstiftningen för att de ska kunna ge stöd och hjälp till de unga som lever i ett barnäktenskap/tvångäktenskap eller riskerar att utsättas för dylikt. I och med att lagen även fokuserar på det förberedande stadiet kan det bli relevant med stödbevisning, varav dokumentation om den unge från skola och socialtjänst kan utgöra väsentlig information.

---

¹⁶ Se faktablad stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, maj 2014. Utgivet av Justitiedepartementet.

Informationsfilm om den nya lagen som rör äktenskapstvång

För att sprida information om den nya lagen som rör barnäktenskap och tvångsäktenskap har Länsstyrelsen tagit fram två informationsfilmer.

En film riktar sig till yrkesverksamma med särskilt fokus på socialtjänsten. Filmen beskriver följande:

- Lagen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.
- Barn och tvångsäktenskap i en hederskontext.
- Goda exempel där unga fått den hjälp de har rätt till och behov av, från skola och socialtjänst.
- Vikten av samverkan mellan relevanta aktörer.

Till filmen finns även en presentation som förtydligar lagen, synliggör respektive verksamhets ansvarsområde samt vikten av samverkan. Materialet innehåller även diskussionsfrågor, som syftar till reflektion kring de utsattas behov av stöd och skydd. Detta informationsmaterial kompletteras med en skrift som beskriver lagen, samt synliggör ansvarsfrågan hos relevanta aktörer.

Den andra filmen riktar sig till barn och unga som är i riskzonen för barn- och tvångsäktenskap. Filmen beskriver följande:

- Lagen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.
- Goda exempel för att förmedla kraft att våga stå emot och söka hjälp.

På liknande sätt finns det en tillhörande presentation till filmen som är utformad till barn och unga för att förtydliga lagen. Presentation innehåller också diskussionsfrågor, för att starta ett samtal.

Till informationssatsningen finns flera olika material framtagna som riktas till unga och som kan finnas i skolan och hos andra relevanta verksamheter. I detta material finns ett nödkort vid utlandsresor, innehållande kontaktuppgifter, som ska finnas tillgängliga hos relevanta aktörer som kommer i kontakt med barn och unga. Det är dock av avgörande betydelse att skydda de barn och unga i Sverige om misstanke finns att de kan riskera att giftas bort vid en utlandsresa. Det kommer även finnas affischer som kan sättas upp på skolor riktade mot unga. I materialet riktat mot unga kommer det även finnas information anpassat till unga med intellektuell funktionsnedsättning.

Det finns även en affisch som riktar sig till vårdnadshavare med information om lagen, med syfte att ge vårdnadshavare stöd om de känner sig pressade att gifta bort sina barn. Affischen kompletteras med en presentation om lagen samt diskussionsfrågor. Detta material kommer att rikta sig till verksamheter som kommer i kontakt med vårdnadshavare.

För att upplysa allmänheten och ansvariga aktörer om den nya lagen, så att fler vuxna ska uppmärksamma barn och unga som kan vara i riskzon för barnäktenskap och tvångsäktenskap, publicerades en annons i Dagens Nyheter.

I dessa olika informationsmaterial finns tydlig hänvisning till webbplatsen www.dinarattigheter.se. På denna webbplats finns det möjlighet att komma i kontakt med frivilligorganisationer som har

särskild kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Givetvis finns det även en hänvisning till Länsstyrelsens webb www.hedersfortryck.se som riktar sig till både yrkesverksamma och unga.

2.3 Publikationer

2.3.1 Handböcker och metodstöd

Du är född till att göra skillnad- en empowermentbok för unga

Syftet med boken var att ta fram en skrift som är tydligt adresserad från en utsatt tjej till andra utsatta tjejer, för att visa på hennes resa och vad som gjorde det möjligt för henne att idag ha ett fungerande liv¹⁷. Viktigt var att hela tiden lyfta fram; *Vem är jag och vad önskar jag av livet? Vad kan jag ta ansvar för själv och vad behöver jag hjälp med för att det ska bli möjligt?*

Boken beskriver hur den unga kvinnan steg för steg lärde sig att hantera sin inre ångest och skapa nya sociala relationer. Målet är att skapa bättre förutsättningar för unga och att arbeta med den inre tryggheten. Att fler unga får kraften att orka med en brytning och att dessa verktyg kommer från en ung tjej som själv varit i insats. Detta är även en viktig information för myndigheter, då ansvariga myndighetsaktörer får ta del av tankar kring hur unga har hanterat sin svåra situation samt vad unga har för behov i en uppbrottsprocess.

För närvarande pågår ett arbete med att göra en uppföljning på boken i form av ett stödmaterial som ska användas för olika grupper. Det kan vara inom skolan, frivilligorganisationer eller på skyddat boende. Syftet med stöd materialet är att få igång samtal och därmed möjligheten till ett eget inre reflekterande; *Vem är jag och vad känner och vill jag med mitt liv? Varför är jag den jag är och vad har jag för drömmar i mitt liv?* Materialet kommer att lanseras under våren 2015.

Man vill ju finnas- en handbok för barn och unga som lever med skyddade personuppgifter

Enligt Skatteverket lever ungefär 4300 barn under 18 år med skyddade personuppgifter i Sverige¹⁸. Trenden visar att antalet barn som är i behov av skyddade personuppgifter ökar från år till år, samt att flertalet av dessa barn har behov av skydd på grund av att de är utsatta för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Trots detta finns det endast ett fåtal publikationer om och för barn och unga som lever med skyddade personuppgifter. Flertalet av dessa riktar sig till berörda yrkesgrupper och inte till barnen själva. I Barnombudsmannens rapport *Oskyddad. Barn och ungdomar om att leva med skyddade personuppgifter* från 2012 framkommer upplevelser av ensamhet, otrygghet och brist på information. Av barnens berättelser framträder också bilden av myndigheters bristande kunskap, stöd och bemötande.

Med anledning av detta valde Länsstyrelsen att ta fram ett material som riktar sig till barn och unga som lever med skyddade personuppgifter. Materialet togs fram i samarbete med Lena Persson, verksamhetsledare på Ängelholms kvinnojour. Materialet bygger intervjuer med barn och unga som lever med skyddade personuppgifter.

---

¹⁷ *Du är född till att göra skillnad* Länsstyrelsen Östergötland:2014

¹⁸ Uppgiften hämtad från Skatteverket, september 2014.

Dessa intervjuer har sedan sammanställts och ligger till grund för handboken¹⁹. Syftet är att förmedla lättförståelig och praktiskt användbar information för att underlätta vardagen för den som är utsatt. Handboken riktar sig också till vuxna för att öka kunskapen om och förståelsen för dessa barns och ungas livssituation. Handboken är informativ utifrån ett barnperspektiv och syftar till att skapa igenkänning och förmedla en känsla av gemenskap och samhörighet med andra barn och unga som lever under liknande förhållanden.

I första hand kommer handboken att sändas ut till de barn och unga i åldersgruppen 13-25 år som fått någon form av skyddade personuppgifter beviljade av Skatteverket. Detta kommer delvis att ske i samarbete med Brottsoffermyndigheten och Skatteverket, genom samdistribution av Brottsoffermyndighetens informationsmaterial om skyddade personuppgifter. Brottsoffermyndighetens material är framtaget inom ramen för myndighetens uppdrag om att samordna information till barn och unga som brottsoffer (A2013/2348/FST). Utskickerna ska även göras kontinuerligt i samband med Skatteverkets beviljande av nya ansökningar. Handboken kommer också att spridas via Länsstyrelsen Östergötlands webbplats (www.hedersfortryck.se), där den kan beställas i likhet med övrigt material som Länsstyrelsen tagit fram.

Mognad och livsutrymme

Projektet *Mognad och livsutrymme* var från början ett regionalt projekt som Länsstyrelsen Östergötland beviljade 2011^[1]. Syftet med projektet har varit att medvetandegöra blivande tonårigar om pubertet och mognad genom att upplysa dem om kropp, tankar, känslor och sexualitet under mognads- och pubertetsprocessen. Att de ska få kunskap och kontroll över sin kropp och sexualitet samt insikt i sin rätt att få bestämma över sitt eget liv och sin kropp. Undervisningsmetoderna baseras på de grundläggande värden som vårt samhälle är byggt på och skolans uppdrag och värdegrund. Målgrupp i projektet har varit alla barn i årskurs sex på Skäggetorpsskolan i Linköpings Kommun.

Länsstyrelsen valde sedan att utveckla arbetssättet tillsammans med projektägaren i syfte att utveckla metoden. Satsningen resulterade i ett stödmaterial om hur en skola kan arbeta främjande och förebyggande med frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck redan på mellanstadiet. Under läsåret 2014/2015 pågår en implementeringssats av metoden på två skolor i Linköping. Implementeringen av metoden sker ämnesintegrerad i befintligt schema.

2.4 Spridning av informationsmaterial

Materialet sprids främst genom beställningar från Länsstyrelsens webbplats www.hedersfortryck.se. Materialet sprids även genom alla de utbildningsinsatser som sker inom Länsstyrelsen Östergötlands regi, se kapitel tre. De målgrupper som beställer materialet är; verksamma inom socialförvaltning, verksamma inom polisen, personal från familjehem/HVB, skyddat boende/kvinnojourer, skola och fritidsverksamhet (både pedagoger och elevhälsovård), hälso- och sjukvård samt övriga frivilligorganisationer och andra länsstyrelser. Det förekommer

---

¹⁹ *Man vill ju finnas! En handbok för barn och unga som lever med skyddade personuppgifter* Länsstyrelsen Östergötland: 2011:25

^[1] Projektägare var Linköpings kommun (Skäggetorpsskolan elevhälsovård) och Landstinget Östergötland genom Ungdomsmottagningen i Linköping.

även beställningar från privatpersoner, i flera fall studenter. Antalet beställningar på webbplatsen visar på ett stort intresse för publikationerna, vilket framgår av statistiken nedan:

Under perioden 2014-01-01--2014-12-31 har det beställts och skickats ut per post:

- **2945 ex** av "Våga göra skillnad"
- **2255 ex** av "Våld i hederns namn"
- **2438 ex** av "Metodstöd - hur kan myndigheter och organisationer stödja varandra för att möta individer utsatta för hedersrelaterat våld?"
- **183 ex** av "Att utveckla en handlingsplan för skolan"
- **7839 ex** av "Mitt liv och rätten att välja – en berättelse om heder, arv och kärlek"
- **5236 ex** av "Ung och fri – eller? Ett studiematerial för unga om rätten att själv välja sitt liv"
- **2688 ex** av "Våga stå kvar! – En mindre kommuns erfarenheter av ett framgångsrikt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck"
- **3091 ex** av "Du är född till att göra skillnad"
- **1033 ex** av "De stympade barnen"
- **585 ex** av "Man vill ju finnas – En handbok för barn och unga som lever med skyddade personuppgifter"

2.5 Webbplatsen www.hedersfortryck.se

Webbplatsen är Länsstyrelsens huvudsakliga informationskanal för uppdragen om hedersrelaterat våld och förtryck och vänder sig till tjänstemän och frivilligorganisationer. Det finns även information till de utsatta, var de kan vända sig för att få den hjälp de har rätt till och behov av. Här kan man också få ökad kunskap om vad hedersrelaterat förtryck och våld är, samt vad som krävs för att barn och unga ska få den hjälp de har rätt till och behov av. På webbplatsen går det även att ta del av insatser som sker på nationell såväl som lokal nivå och få tillgång till det informationsmaterial som finns både i tryckt och i nedladdningsbar form.

Webbplatsen har uppdaterats löpande utifrån nyttillkomna lagar, uppdrag och aktiviteter. Bland annat har information om Länsstyrelsen Östergötlands Nationella kompetensteam publicerats, nytt informationsmaterial har gjorts tillgängligt och webbplatsen har använts som informationskanal för bland annat Länsstyrelsen Östergötlands deltagande vid Almedalsveckan med bland annat länkar till filmade seminarier.

Under 2014 har ett arbete pågått med att ta fram en ny webbplats och den nya webbplatsen kommer att lanseras våren 2015. Den nya webbplatsen kommer bl.a. innehålla material från Länsstyrelsens informationssatsning gällande lagen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. Den kommer även innehålla ett vägledande material för hur verksamheter och myndigheter i Sverige ska förebygga och förhindra att flickor och kvinnor blir könsstympade samt vilket stöd dessa aktörer ska ge till de flickor och kvinnor som redan har utsatts för könsstympning. Webbplatsen kommer även att innehålla information riktad till flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning. Den nya webbplatsen kommer vara uppbyggd med s.k.

responsiv design, vilket innebär att webbplatsen anpassas till olika läsare såsom surfplattor och mobiltelefon.

2.5.1 Statistik över användande av webben

Med hjälp av analysverktyget Google Analytics kan man utläsa att sidorna under webbplatsen hedersförtryck.se, under perioden 2014-01-01--2014-12-31, sammanlagt haft **39 748** sidvisningar, varav **32 053** unika. Man kan även se att de områden på sidan som haft flest besök (förutom startsidan) är undersidan "Publikationer", där man kan beställa informationsmaterial, sidan "Om hedersförtryck" vilken innehåller grundläggande information om HRV såsom "Vem är utsatt?", "Statistik" och "Viktiga faktorer". Detta följs sedan av information riktad mot socialtjänst och skola, information om Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag och nationella projekt.

2.6 Nordiskt forum och Almedalen 2014

2.6.1 Nordiskt forum 2014

Nordiskt forum anordnades av Sveriges kvinnolobby den 12-15 maj 2014 i Malmö. Forumet hade närmare 20 000 besökare från 50 länder och 200 organisationer och myndigheter stod bakom arrangemanget. Av de 426 programpunkterna och 130 utställarna var Länsstyrelsen Östergötland representerad med en monter samt ett seminarium om hedersrelaterat våld och förtryck, vilket inkluderar att förhindra att barn och unga ska bli gifta mot sin vilja. Vid forumet lanserade Länsstyrelsen Östergötland en del av länsstyrelsens informationskampanj utifrån uppdraget om att informera om den lagstiftning som trätt i kraft gällande stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Länsstyrelsen lanserades även en del av materialet i form av t-shirts och väskor med budskapen:

- F**K Hedersrelaterat våld och förtryck
- F**K Tvångsäktenskap
- F**K Barnäktenskap
- F**K Könstymning

För varje budskap fanns en underrubrik med budskapet; *Jag står upp för utsatta barn - Gör du?* I materialet framkommer det att Länsstyrelsen Östergötland är avsändare. Detta budskap bygger på vad unga personer med egen erfarenhet av utsatthet uttryckte. Montern var oerhört välbesökt och förutom att lansera kampanjmaterialet, spred länsstyrelsens publikationer och metodstöd samt informerade om webbplatsen (www.hedersfortryck.se).

Det fanns ett stort intresse för ämnet och framför allt förekom frågor om könstymning samt den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barn-och tvångsäktenskap. Det fanns besökare som var väl insatta i arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck men även besökare som hade mindre kunskap om ämnet. Montern gav upphov till många intressanta möten och debatter, samt inte minst värdefulla kontakter för samverkan kring våra uppdrag.

Länsstyrelsen anordnade även ett välbesökt seminarium om ämnet. Föreläsare var Länsstyrelsen Östergötlands utvecklingsledare Juno Blom. Länsstyrelsen Östergötland medverkade även vid ett

länsstyrelsegemensamt seminarium *Landet runt*. Seminariet gav goda exempel på hur länsstyrelserna arbetade med våld i nära relation runtom i landet. Reflektioner efter forumet var att intresset för frågan är stort runtom i landet, oavsett om det gäller skolpersonal, vården eller andra relevanta sektorer. Det framgick även att områden som barn och tvångsäktenskap samt könsstämpning väcker starka reaktioner, men också ett engagemang för att ge stöd till redan utsatta.

2.6.2 Almedalen 2014

Länsstyrelsen deltog vid den årliga Almedalsveckan sommaren 2014 med totalt tolv programpunkter och en teaterföreställning. Länsstyrelsen Östergötland anordnande seminarier, föreläsningar och paneldebatter om hedersrelaterat förtryck och våld, såsom tvångsäktenskap och barnäktenskap, HBTQ, intellektuell funktionsnedsättning samt könsstämpning.²⁰ Vid de olika seminarierna deltog sakkunniga inom området både från frivilligsektorn men även från nationella myndigheter. Medverkande var även gäster från Storbritannien och Norge, vilka beskrev sitt arbete och sina erfarenheter, att på nationell nivå arbeta med dessa frågor. Slutligen deltog även ministrar och riksdagsledamöter vid seminarierna för att redogöra för politikens ansvar och intentioner för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

2.7 Fortsatt satsning av *Det handlar om kärlek*

Länsstyrelsen och Rädda Barnen har sedan 2008 samarbetat med utvecklingen av modellen *Det handlar om kärlek – från lokal nivå till nationell spridning och implementering*. Samarbetet har även inkluderat att ta fram en webbplats riktad till barn och unga om deras rättigheter, www.dinarattigheter.se. *Det handlar om kärlek* har under senare år bedrivit en långsiktig satsning för att implementera modellen i ordinarie verksamhet i de kommuner där aktiva samverkansgrupper finns, samtidigt som avsikten är att sprida modellen till nya kommuner i fler län²¹. Enligt Rädda Barnens beräkning har satsningen nått ca 100 000 unga genom de skolkampanjsveckor som skett på olika skolor runt om i landet från 2009 och som pågår fortfarande. Det har även spridits viktig information via webbplatsen www.dinarattigheter.se, vilken är översatt till tio språk. På webbplatsen kommer även länsstyrelsens informationskampanj om den nya lagstiftningen samt informationsfilmer om könsstämpning att finnas, samtidigt som barn och unga får ta del av all den information som redan finns på webbplatsen.

2.7.1 Projektet Kärleken är fri

Modellen *Det handlar om kärlek* har under 2013-2014 utvecklat projektet *Kärleken är fri*²². Det projektet sker i samarbete med frivilligorganisationer i landet för att bygga upp en stödverksamhet kopplad till skolor där modellen *Det handlar om kärlek* genomförs. Inom detta

---

²⁰ För program och ungefärliga åhörarsiffror, se bilaga 2.

²¹ Se slutrapport, ”*Det handlar om kärlek*” (Länsstyrelsen Östergötland rapport 2013:8)

²² Projektet *Kärleken är fri* finansieras i huvudsak av Arvsfonden under åren 2014-2017. Länsstyrelsen bidrar dock till utvecklingen av ett pedagogiskt material en s.k. lärarplattform som även kommer att finnas på Länsstyrelsens webbplats www.hedersfortryck.se

projekt medverkar även Folkteatern i Gävleborg, som på skolorna ger målgruppsanpassade föreställningar.

Syftet med projektet *Kärleken är Fri* (2014 – 2017) är att nå fler barn och unga som lever med hedersrelaterade begränsningar och informera dessa om deras rättigheter samt att stödet till utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld ska utvecklas och säkras. För att uppnå syftet genomförs fyra metodutvecklande delar med tillhörande aktiviteter²³;

- Skapa ett nätverk av frivilligorganisationer som arbetar med frågor kopplade till hedersrelaterade begränsningar och tillsammans med dessa organisationer utveckla ett nationellt stödforum för hedersutsatta.
- Genomföra skolturnéer för att informera barn och unga om deras rättigheter tillsammans med en teaterföreställning.
- Utveckla ett pedagogiskt material kring hedersproblematik och stöd på internet riktat till skolpersonal en s.k. lärarplattform.
- Särskilt fokusera på pojkars utsatthet och begränsning utifrån deras dubbla roller som offer och förövare i hederskontexten.

---

²³ För ytterligare beskrivning av projektet *Kärleken är fri* se kapitel 5.

3 Utbildningsuppdraget

Inom ramen för uppdraget ”*Gift mot sin vilja*” ska Länsstyrelsen Östergötland bedriva utbildningsinsatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Insatserna ska rikta sig till berörd personal inom statliga, kommunala och fristående verksamheter.

3.1 Bakgrund

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 ett nationellt uppdrag att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen Östergötland har således under tio års tid bedrivit utbildningsinsatser inom området. Från 2005 har Länsstyrelsen Östergötland successivt arbetat fram en strategi för arbetet. Detta har varit viktigt för att tydligt kunna identifiera vilken utbildningsinsats som är relevant vid respektive utbildningstillfälle. Vid dessa utbildningsinsatser är det viktigt att chefer är delaktiga, för att skapa långsiktighet i det fortsatta arbetet. När det gäller att synliggöra arbetet med att förhindra att unga ska bli gifta mot sin vilja är det viktigt att tänka på hur frågan ska belysas och arbetas med på alla nivåer.

- *Främjande och förebyggande* arbete i ett tidigt stadium. När det gäller det generella främjande arbetet är det viktigt att alla barn och ungas verklighet blir synliggjord. Vid förebyggande insatser är det viktigt att tydligt prata och reflektera kring det som ska förebyggas. Här gäller det att informera om relevant lagstiftning, synliggöra barns rättigheter, reflektera kring vad som menas med kroppslig integritet samt vad rätten att forma och påverka sitt eget liv innebär. Samtala om relationer, rätten till att ha relationer utan krav på äktenskap, vad det innebär att få välja vem man vill vara/leva med samt konsekvenser av att inte få välja själv. Dessa satsningar måste göras både riktade mot barn och unga men även gentemot vårdnadshavare.
- *Åtgärda* som är samhällets ansvar, när barn och unga riskerar att giftas bort mot sin vilja eller redan blivit bortgifta mot sin vilja. Vilket ansvar har respektive verksamhet, samt hur samverkan mellan de olika aktörerna bör fungera.
- Behovet av att det finns fungerande åtgärdsplaner inom respektive område, samt *rutiner för samverkan*. Detta arbete måste förankras på lokal nivå. Det är därför viktigt att initiera ett arbete, som sedan processas på hemmaplan, för att sedan kontinuerligt följas upp.

Strategin kan illustreras med en trappa:

När Länsstyrelsen Östergötland fick uppdraget att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, fanns det redan upparbetade samarbeten i landet på nationell såväl som regional och lokal nivå. Dessa samarbeten blev värdefulla för att kunna utföra uppdraget och sprida utbildningsinsatser och information nationellt. Erfarenheter från tidigare utbildningar visade på vikten av att verka genom befintliga strukturer, såsom nationella myndigheter, länsstyrelser på regional nivå, samt via kommunala verksamheter på lokal nivå. Det är också via befintliga strukturer som det kan skapas den långsiktighet som krävs för att möjliggöra exempelvis implementering av både material och ny kunskap.

Nedanstående tabell redogör för de myndigheter och verksamheter som Länsstyrelsen Östergötland samarbetat med under uppdraget.

Barnombudsmannen
Brottsförebyggande rådet
Brottsofferjouren
Brottsoffermyndigheten
Brå
Domstolsverket
Försäkringskassan
Kriminalvården
Migrationsverket
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor
Nationellt centrum för kvinnofrid NCK
Rikspolisstyrelsen
Rädda barnen och en rad andra aktörer inom frivillighetssektorn

Skatteverket
Skolverket
Socialstyrelsen
Statens stöd för Trossamfund
Sveriges Kommuner och Landsting
Åklagarmyndigheten
Övriga länsstyrelser, samt kommuner/verksamheter i deras respektive län

3.2 Föreläsare

För att kunna möta den omfattande efterfrågan på utbildningsinsatser har Länsstyrelsen Östergötland valt att anlita föreläsare som har olika specialkunskaper inom området. Nedan följer en sammanställning av de föreläsare som används av Länsstyrelsen Östergötland. Se bilaga 3 för en förteckning av föreläsare med olika ämnesområden från Länsstyrelsen Östergötland.

3.3 Målgrupp

Målgruppen för utbildningsinsatserna har varierat, men har till största delen bestått av personal som arbetar inom olika myndigheter som till exempel polis, skola och socialtjänst samt personer som arbetar inom olika ideella organisationer. Nedan följer en sammanställning av målgrupper för utbildningsinsatserna;

• Arbetsförmedling
• Boenden för ensamkommande barn
• Brottsofferjourer
• Folkhögskolor
• Försäkringskassa
• Hälso- och sjukvård
• Ideella eller idéburna organisationer
• Komvux, yrkeshögskolor och vuxenutbildningar
• Kriminalvården
• Kvinnojourer
• Länsstyrelsen
• Migrationsverket
• Polismyndigheter
• Politiker i kommuner, landsting, riksdag och Regering
• Rättsväsendet som förvaltningsrätten, kammarrätten, Domstolsverket och Åklagarmyndigheten
• Samhällskommunikatörer inom kommuners integrationsenhet
• Skola/förskola både elevhälsa, lärare, förskollärare och skolledare
• Socialtjänst
• Studenter vid berörda universitetsutbildningar
• Studieförbund
• Universitet

3.4 Utbildningar:

Länsstyrelsen Östergötland har under perioden för uppdraget d.v.s. 2012-01-01 till 2015-02-15, genomfört 344 utbildningar. Dessa redovisas i bilagan 4²⁴.

Kartan till höger visar var dessa utbildningar genomförts.

3.5 Utvecklingen av utbildningsinsatserna

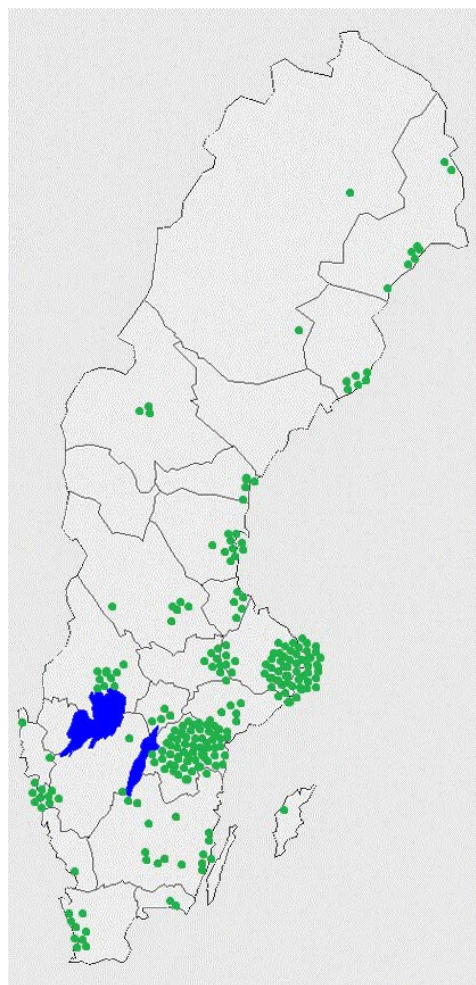
I början av Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag fokuserade många utbildningsinsatser på grundläggande kunskaper såsom: *Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?*

Detta var förmodligen nödvändigt, med tanke på att kunskaperna inom ämnet var knappa och det krävdes en förförståelse om problematiken för att ”våga” möta barn och unga som var eller riskerade att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Vid dessa utbildningstillfällen var många verksamheter på lokal nivå representerade, vilket också fyllde ett syfte vid den tidpunkten för spridandet av kunskap. För att barn och unga ska få den hjälp de har rätt till och behov av, krävs det att alla aktörer runt den utsatte tar sitt ansvar och har förmåga att samverka kring ett ärende. Dessa utbildningar svarade dock inte tillräckligt på frågan:

- *Vad kan och ska vi göra när vi möter barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, där frågor om barn och tvångsäktenskap ingår?*

Länsstyrelsen Östergötland har därför under de senaste åren valt att förändra utbildningsinsatserna inom området. Utbildningarna har därefter:

- Varit målgruppsanpassade utbildningar utifrån profession och verksamhetens uppdrag i relation till hedersrelaterat våld och förtryck, där frågor om barn och tvångsäktenskap samt könsstämpning ingår.
- Utgått från medverkan av ansvariga myndigheter för att kunskapen ska implementeras i ordinarie strukturer.
- Varit fokuserade på ett åtgärdande fokus - *Vad kan och ska vi göra när vi möter barn och unga som riskerar att giftas bort mot sin vilja, eller är gifta mot sin vilja och utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?*
- Haft som mål att utbildningsinsatserna ska resultera i ny kunskap och att uppföljning ska ske inom den egna organisationen efter utbildning.
- Medfört att Länsstyrelsen tillhandahåller olika material, metodstöd m.m. för arbetet samt konkret handledning och stöd i bemötande, utredning och åtgärder i ärenden.

²⁴ Antalet närvarande är uppskattningsvis.

- Skett i samverkan med andra nationella myndigheter.

3.5.1 Att sprida åtgärdande kunskap och vikten av att samverka

För att komma närmare svaret på frågan -*Hur kan vi agera vid kännedom om att barn och unga riskerar att giftas bort mot sin vilja samt utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck?* blev det viktigt att målgruppsanpassa utbildningarna och fokusera på vad som är varje verksamhets ansvarsområde vid dessa ärenden, samt vad som är viktigt att känna till om problematiken för den egna professionen. Med tanke på att verksamheter på lokal nivå har skilda ansvarsområden blir det viktigt att fokusera på riktade utbildningar gentemot respektive verksamhet. Risken finns annars att utbildningarna blir för generella och att när de olika yrkesgrupperna möter utsatta har de inte tillräcklig kunskap eller förmåga för att agera.

Det är dock inte tillräckligt att enbart ha kunskap om problematiken samt rutiner i verksamheten för hur man ska agera vid dessa ärenden. Det måste även finnas en fungerande konkret samverkan med andra aktörer. Att ha en tydlig roll- och ansvarsfördelning är nödvändigt för att verksamheter på lokal nivå ska kunna samverka runt den som är utsatt, utifrån den enskildes behov. Länsstyrelsen har tagit fram ett *Metodstöd för samverkan*²⁵ som har kompletterats med metodstödet *Våga stå kvar – en mindre kommuns erfarenheter av ett framgångsrikt arbete med hedersrelaterat våld och förtryck*²⁶. Båda dessa metodstöd, med fokus på samverkan vid ärenden som har sin grund i hedersrelaterat våld och förtryck, är ett återkommande tema för Länsstyrelsen Östergötlands utbildningsinsatser.

3.5.2 Rättighetsperspektivet och lagstiftningen är viktiga delar i alla utbildningar

En annan viktig aspekt som varit en röd tråd för Länsstyrelsen Östergötlands utformning av uppdragen är fokus på när handlingarna mot barn och unga utgör brott mot svensk lagstiftning och mänskliga rättigheter. När hedersrelaterat våld och förtryck uppmärksammades i det svenska samhället gav det upphov till en debatt i media om huruvida hedersvåld existerade, samt om detta var en annan våldsproblematik än mäns våld mot kvinnor. Debatten fokuserade mer på frågan – Vad är heder? Istället för att fokusera på frågan – Hur gör vi för att hjälpa utsatta?

Idag är området inte lika omdebatterat och allt fler verksamheter/myndigheter ser ett behov av att ha rutiner och kunskap som är specifik för hedersrelaterade ärenden i syfte att identifiera och möta målgruppen med adekvata insatser. Men fortfarande kan det finnas en tendens att diskutera huruvida ungdomen är utsatt för hedersrelaterad problematik eller inte. Det finns då en risk att fokus enbart hamnar på om den unges utsatthet är hedersrelaterat eller inte och att fokus inte riktas på den faktiska handlingen gentemot den unge. Den unges utsatthet hamnar i skymundan, trots att det kan vara en omfattande och allvarlig brottslig handling som den unge är utsatt för, som till exempel misshandel eller äktenskapstvång. Lika allvarligt kan det vara om hederskontexten inte synliggörs, då det finns en risk att den unge inte får rätt stöd och skydd utifrån det faktiska behovet. En annan viktig aspekt vid hedersrelaterade ärenden är att involverade aktörer i många fall kan ha svårigheter med att se vårdnadshavaren som gärningsmän utan snarare fokuserar på deras roll som föräldrar.

²⁵ *Metodstöd för samverkan* Länsstyrelsen Östergötland: 2010

²⁶ *Våga stå kvar* Länsstyrelsen Östergötland 2014 :7

För att kunna möta unga flickor och pojkar på ett konstruktivt sätt när de har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck krävs att myndigheter ser deras specifika behov och rättigheter med utgångspunkt i svensk lagstiftning och de mänskliga rättigheterna. Att inte synliggöra deras livssituation kan betraktas som ytterligare ett brott mot de unga, men då från samhällets sida. Vår huvudsakliga uppgift är att se till att stoppa alla former av förtryck, oavsett vilken grund de vilar på (www.hedersfortryck.se).

Med bakgrund av att vi i Sverige har en tydlig lagstiftning som ska skydda barn och unga, så har vi de verktyg som krävs för att ge barn och unga den hjälp de har rätt till och behov av. Därför blir det än mer intressant att titta på:

- *Varför finns det utsatta barn och unga som inte får den hjälp de har rätt till och behov utav?*
- *Vad är det i våra strukturer som gör att lagen blir retorik men inte praktik?*
- *Varför har myndigheter inte lyckats lyfta upp pojkars utsatthet, och har detta att göra med deras dubbla roller som offer och potentiella gärningsmän?*

Av den anledningen har ett rättighetsperspektiv samt fokus på befintlig lagstiftning också löpt som en röd tråd i utformningen av utbildningsinsatser från Länsstyrelsen Östergötland. Det är viktigt att utgå från att våldet har sin grund i det ojämställda samhället, men när gärningen sker är det en brottslig och kriminell handling. Dessutom leder våldet till ett lidande för individen som kan leda till allvarliga hälsoproblem.

3.6 Exempel på målgruppsanpassade utbildningsinsatser i samverkan med andra nationella myndigheter

Nedan presenteras några av de satsningar som genomförts under perioden 2013-2014, för övriga utbildningar se bilaga 4. Länsstyrelsen har valt att lyfta fram och fördjupa sig några av dessa samarbeten för att påvisa hur Länsstyrelsen valt att utforma målgruppsanpassade utbildningsinsatser och vad som framkom vid dessa satsningar från målgruppen för utbildningarna.

3.6.1 Fördjupningsutbildning för skolpersonal i samverkan med Skolverket

Skolverket har inom ramen för sitt jämställdhetsuppdrag genomfört insatser för att motverka hedersrelaterad problematik i skolan²⁷. Skolverket har bland annat erbjudit fortbildning i hur skola och förskola kan arbeta med frågor som rör området, med fokus på skolans ansvar och möjligheter. Länsstyrelsen Östergötland och Skolverket har sedan flera år haft ett samarbete bl.a. genom att Länsstyrelsen föreläst vid Skolverkets utbildningar. Skolverket har vid olika lärosäten genomfört utbildningar inom området och intresset har varit stort²⁸. Under hösten 2014 har Länsstyrelsen Östergötland på förfrågan av Stockholms universitet genomfört en fördjupad utbildning för skolpersonal i samverkan med Skolverket och Stockholms universitet. Målgrupp var skolpersonal från hela landet som tidigare gått grundutbildningen i Skolverkets regi vid något av lärosätena. Syftet med en fördjupad utbildning var att diskutera och se hur deltagarna implementerat kunskapen från föregående kurs i verksamheten, samt en fördjupning i hur arbetet

²⁷ Skolverket har bl.a. tagit fram stödmaterialet *Hedersrelaterat våld och förtryck- skolans ansvar och möjligheter* 2011

²⁸ Utbildning har skett vid Malmö högskola, Umeå universitet, Stockholms universitet samt Karlstad universitet i samverkan med Göteborgs universitet.

med att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck kan ingå i det systematiska kvalitetsarbetet. Utbildningen riktades till personal från förskola till gymnasium samt även SFI och Komvux. Utbildningen innehöll flera intressanta föreläsningsspass såsom;

- *Kunskapen om hur den nya lagen som ska skydda barn och unga från att bli gift mot sin vilja*
- *Hur kan vi förebygga och motverka könsstämpning inom skolan, samt de redan utsatta flickornas rätt till adekvat vård utifrån individens behov?*
- *Samverkan med andra aktörer och hur vi kan integrera den hedersrelaterade problematiken i det systematiska kvalitetsarbetet, samt rättsliga ramar för arbetet med hedersrelaterad problematik i skolan.*

Utbildningen avslutades med en hemuppgift som skulle redovisas i grupper vid ett uppföljningstillfälle. Grupperna fick i uppgift att utreda hur deras egna verksamheter integrerade hedersproblematiken som en del av kvalitetsarbetet; Vad ser de för tecken och situationer hos pojkar som indikerar att de lever i en hederskontext? Hur kan skolan bidra för att förhindra att barn och unga blir gifta mot sin vilja? Vilka tecken eller situationer tyder på att flickor kan ha utsatts för könsstämpning.

Av redovisningarna framkom att skolor och andra utbildningsverksamheter befinner sig på väldigt olika nivåer i sin utveckling av handlingsplaner och fortbildning gällande hedersrelaterad problematik. Långt ifrån alla deltagare beskriver att arbetet kring hedersrelaterat våld och förtryck ges tillräckligt utrymme i arbetet, eller att det finns förankrat hos skol- eller kommunledning. Utmärkande är även att skolan eller verksamheten endast utbildar ett fåtal personer ur personalen som sedan får i uppgift att föra vidare kunskapen till övrig personal. Det finns alltså inte en allmän grundkunskap om hedersproblematik i verksamheterna. Även om de som har spetsutbildats många gånger har en stor kunskap och erfarenhet blir deras uppdrag väldigt ensamt. Likaså framgick det att man inte tillräckligt uppmärksammat pojkars beteende i samma utsträckning, men när deltagarna återvände till sina verksamheter efter fördjupningskursen, kunde de se tydliga tecken på hedersproblematik hos pojkar ibland redan i förskoleåldern. Deltagarna rapporterade att de efter utbildningstillfället också varit mer uppmärksamma på tecken på att flickor har utsatts för könsstämpning och att de, efter att ha fördjupat sin kunskap, kände sig tryggare i att fråga och prata om könsstämpning med flickorna.

I utvärderingarna efter utbildningen framgick det att deltagarna tyckte att det var särskilt nyttigt och viktigt att få ett forum för diskussion med andra yrkesverksamma inom skolan och att samtalen gav bra vägledning för det fortsatta arbetet inom den egna verksamheten. Flertalet var också förvånade över hur lite de tidigare lagt märke till signaler på att pojkar och unga män befinner sig i en hederskontext, och likaså indikationer på könsstämpning av flickorna. Därför var föreläsningarna om tecken och signaler på hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstämpning särskilt uppskattade.

Utöver ovannämnda fördjupningsutbildning har Länsstyrelsen Östergötland tillsammans med de andra lärosäten som genomfört Skolverkets utbildningar om hedersrelaterad problematik i skolan, genomfört kortare fördjupningsutbildningar i Göteborg (i samarbete med Karlstad universitet) och Umeå. Även dessa tillfällen var för deltagare som tidigare gått grundutbildningen vid ett av lärosätena. Programmen har utformats efter önskemål från kursledare samt de behov som uppkommit från grundutbildningen. Länsstyrelsen har utformat kursen och anlitat föreläsare efter

önskemål, dock med fokus på förebyggande och åtgärdande insatser samt med ett övergripande rättighetsperspektiv för hur hedersrelaterad problematik kan hanteras i skolan.

Sammanfattningsvis vill Länsstyrelsen poängtera att Skolverkets satsning av fortbildning med fokus på hedersrelaterat våld i skolan, startade med målgruppen rektorer och har sedan breddats till all skolpersonal år 2012²⁹. För Skolverket var det viktigt att få med skolans huvudmän för ett långsiktigt förändringsarbete. Det är rektorerna som kan sätta frågan på agendan och ge verksamheterna tid och resurser för att leda arbetet.

Länsstyrelsen anser att satsningen visar att det är betydelsefullt för alla berörda sektorer att först utbilda de som har mandat, chefer såväl som politiker, för att i nästa steg utbilda övrig personal som då kan ha med sig mandat och förankring från ledningen som redan är införstådd med ämnet.

3.6.2 Utbildning om den nya lagstiftningen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten

Med anledning av de nya straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap beslutade Länsstyrelsen Östergötland, Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten att i samverkan anordna en tvådagarskonferens under hösten 2014 för att informera om den nya lagstiftningen. Konferensen syftade till att informera och stärka myndigheterna i den nya lagstiftningen, samt ge möjlighet till konstruktiva diskussioner om hur lagen kan tillämpas i praktiken. Målgrupp för konferensen var relationsåklagare och andra berörda åklagare och för Rikspolisstyrelsen myndighetens utsedda kontaktpersoner för hedersrelaterad brottslighet, samt polisens kompetensteam för hedersrelaterade brott. Med på konferensen var även Länsstyrelsen Östergötlands Nationella Kompetensteam. Programmet innehöll en föreläsning av representanter från Justitiedepartementet som varit med och utformat fram den berörda lagstiftningen, samt ett pass om könsstämpning för att ge möjlighet till att diskutera varför lagstiftningen mot könsstämpning blivit så verkningslös och hur lagstiftningen mot stärkt skydd mot barn- och tvångsäktenskap ska fungera i praktiken för att inte bli lika ineffektiv. Utbildningen innehöll även möjlighet för deltagarna att testa lagstiftningen i praktiken genom att diskutera fiktiva dilemmafall.

Utvärderingarna av insatsen visar att det finns ett behov av information om den nya lagstiftningen och att det finns en önskan om fördjupning och mer kunskap om praktisk tillämpning och rekvisit när det finns en tydligare praxis. I diskussioner vid utbildningen framkom att det blir särskilt viktigt med stödbevisning för att kunna driva ärendet vidare. Som alltid vid hedersrelaterade ärenden, är det svårt att få in bevisföring från den närmsta familjen och det blir därför viktigt med samverkan med andra aktörer som socialtjänst och skola. En situation som flera från både polis och åklagarväsendet ansåg problematisk var barn som förts utomlands för att ingå tvångsäktenskap. Även om lagstiftningen stärks är det oerhört svårt att få tillbaka barn som hamnat utomlands. Det är oerhört viktigt med samverkan och snabba beslut redan innan barnet hamnat utomlands.

---

²⁹ Totalt utbildades 620 rektorer under 2009-2011, uppgifter Skolverket.

Vid hedersrelaterade ärenden är det inte sällan som målsägande inte vill berätta om sin situation. Det blir därför särskilt viktigt att begreppet ”utsatt belägenhet”³⁰ som används i lagtexten tolkas ur en hederskontext. Att det leder till en praxis där även utsatta som hävdar att han/hon vill ingå äktenskap kan anses vara i en utsatt belägenhet. För att lagen ska bli praktik krävs också att skola och socialtjänst anmäler misstänkta fall. Således är samverkan en nyckelfaktor och om det finns upparbetade samverkansgrupper i kommunen/länet torde anmälningsbenägenheten öka. Utbildningen kommer att följas upp under våren, främst för att se hur lagstiftningen har tillämpats inom myndigheterna samt om det förekommer domar.

3.6.3 Medverkan vid framtagande av en interaktiv webbutbildning för medarbetare vid Migrationsverket

Migrationsverket sökte medel hos Länsstyrelsen Östergötland år 2013 för att ta fram en interaktiv webbaserad utbildning för medarbetare vid Migrationsverket om hedersrelaterat våld och förtryck med särskilt fokus på tvångsäktenskap. Initiativet kom från medarbetarna själva, vilka uttryckt ett behov av större kunskap inom frågan. Länsstyrelsen beviljade medel våren 2013 och kom även att finnas med i styrgruppen för projektet som sakkunnig.

Syftet med utbildningen var att medarbetarna skulle förse med tillräcklig kunskap för att kunna identifiera när det handlar om en hederskontext och att personal inom Migrationsverket kan hänvisa individer för råd och stöd till rätt instans i samhället. Utbildningen kom att omfatta två delar: en gemensam faktadel som beskriver den hedersrelaterade problematiken, därefter kan kursdeltagaren välja det egna verksamhetsområdet (asyl, bosättning eller mottagning) med hedersrelaterat våld liksom tvångsäktenskap och könsstympning som tema. I framtagande av utbildningen har det funnits både en intern referensgrupp som svarar för behoven inom varje verksamhetsområde samt en extern referensgrupp bestående av frivilligorganisationer och andra sakkunniga som granskat utbildningens innehåll, då särskilt faktadelen om hedersrelaterat våld och förtryck.

En webbaserad utbildning ger möjlighet för fler medarbetare att genomgå utbildningen och tanken är att alla anställda på Migrationsverket ska få möjlighet att gå utbildningen. Men det finns även förslag på att organisera kursdeltagandet på något sätt eller finna forum för dialog efter genomgången kurs, då det är ett känsligt ämne som kan komma att beröra medarbetare på olika sätt.

Konceptet med en skräddarsydd utbildning utifrån myndighetens specifika verksamhetsområden, som även är webbaserad vilket ger möjlighet för fler att utbildas, är något som Länsstyrelsen önskar sprida till andra myndigheter som ett lämpligt koncept. Länsstyrelsen kommer följa Migrationsverkets uppföljning och utvärdering av utbildningen.

---

³⁰ När vuxna som ett barn är beroende av pressar barnet att gifta sig mot sin vilja eller arrangerar ett äktenskap utan hänsyn till vad barnet vill, kan det vara fråga om att barnets utsatta belägenhet utnyttjas. Ur faktablad stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, maj 2014. Utgivet av Justitiedepartementet.

3.6.4 Utbildning för domare vid Domstolsakademin

Domstolsverket gjorde en förfrågan till Länsstyrelsen att anordna en utbildning om unga som blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Utbildningen var en valbar kurs inom Domstolsakademin, vilka har huvudansvaret för Domstolsverkets kompetensutveckling. Domstolsverket såg utifrån sin verksamhet ett behov av utbildning med ett särskilt fokus på tvångsomhändertagande av unga, migrationsrätt, familjerätt och straffrätt. Domstolsverket ansvarade för utbildningen och Länsstyrelsen hade i uppgift att ta fram ett lämpligt upplägg för kursen samt bidra med lämpliga föreläsare.

Kursen kom att innehålla grunderna i hedersproblematik och dess kollektivistiska struktur, hedersproblematik i LVU och familjemål, hedersrelaterad problematik i domstol, straffrätt, migrationsrätt och erfarenhetsutbyte. Föreläsningarna bestod av både sakkunniga från Länsstyrelsen samt av Domstolsverket anlitade föreläsare. Syftet med utbildningen var att ge en helhetsbild av hedersrelaterade frågor såsom den bakomliggande problematiken och hur man bör hantera parter i mål med hedersproblematik. Målgruppen var både domare i allmän domstol och förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen kommer återigen att medverka vid en utbildning vid Domstolsakademin gällande hedersrelaterad problematik under våren 2015.

3.6.5 Utbildning i samarbete med länsstyrelserna

Länsstyrelserna är en viktig och naturlig samarbetspartner för att nå ut i hela landet. Genom det regionala uppdrag som finns på alla länsstyrelser har det funnits en naturlig samverkanspart regionalt som har möjliggjort att det material, metoder och vägledningar m.m. som Länsstyrelsen Östergötland tagit fram, har fått stor spridning i landet inte minst genom 21 länsstyrelser som kan sprida arbetet till berörda aktörer regionalt. Att länsstyrelserna har flera regionala uppdrag som rör våld i nära relationer ger dessutom upphov till synergieffekter.

Länsstyrelserna genomför utbildningsinsatser i länet, skapar förutsättningar för samverkan inom området samt fördelar medel till organisationer och kommuner för projekt med förebyggande insatser. Samordningsuppdraget som länsstyrelserna haft sedan år 2008 har bidragit till att länsstyrelserna kunnat nå en mängd aktörer i hela landet och att arbetet med de olika uppdragen har kunnat hållas samman. I uppdraget ingår även uppbyggnad och samordning av olika regionala nätverk, t.ex. kvinnofredsnätverk, nätverk av skolkuratorer, samt olika samverkansgrupper. Nätverk som är lämpliga mottagare av det nationella arbetet inom hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsernas regionala arbete har bidragit till en mer jämlik fördelning av resurser och spridning av de nationella uppdragen. Fördelen med att arbeta med länsstyrelserna är att de finns med i hela processen, från planering till genomförande av insatser och finns kvar efter genomförandet. Länsstyrelsen Östergötlands mål är att utbildningsinsatserna ska resultera i någon form av uppföljning och implementering av kunskap. För detta är länsstyrelserna en lämplig aktör som kan följa upp och identifiera insatsernas effekter i länet över tid.

4. Myndighetsnätverket och samarbete med andra nationella myndigheter

I uppdraget att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja ingår det att Länsstyrelsen Östergötland ska vara sammankallande för ett nätverk av statliga myndigheter. De myndigheter som ingår i nätverket har pågående eller avslutade uppdrag gällande hedersrelaterat våld och förtryck, liksom att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Flera av myndigheterna arbetar också med frågan i sitt ordinarie arbete utifrån tidigare eller pågående uppdrag.

Bakgrunden till nätverket kan härledas till den första handlingsplanen ”*Handlingsplan, för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer*” (skr. 2007/08:39) i vilken en rad uppdrag gällande hedersrelaterad problematik riktades till andra myndigheter. Därefter resulterade *Handlingsplanen för att förebygga och förhindra att unga gifts mot sin vilja* (skr. 2009/10:229) i ytterligare uppdrag rörande den hedersrelaterade problematiken. Det var därför lämpligt att dåvarande regering gav en myndighet³¹ i uppdrag att samordna myndigheternas insatser inom området. Det har också i nätverket visat sig att det finns ett behov av nationell samordning av uppdragens insatser och att samverkan myndigheterna emellan resulterar i effektivare och mer kvalitativa insatser.

4.1 Nätverket

I det nuvarande nätverket ingår följande myndigheter; Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvårdsverket, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västra Götaland, Migrationsverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Nationellt centrum för kvinnofrid, Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Statens stöd för trossamfund, Sveriges Kommuner och Landsting samt Åklagarmyndigheten.

4.2 Målet med myndighetsnätverket

Länsstyrelsen Östergötland har formulerat tre mål för myndighetsnätverket:

1. *Nätverket ska skapa förutsättningar för att respektive myndighets insatser ska få större genomslag och bidra till en långsiktig förändring för berörd målgrupp.*
2. *Nätverksträffarna ska vara processinriktade och skapa förutsättningar för gemensamma insatser.*
3. *Nätverket ska träffas minst två gånger per år.*

---

³¹ Myndigheten för ungdom- och civilsamhällsfrågor var den myndighet som först erhöll uppdraget år 2009 fram till 2011 då Länsstyrelsen Östergötland fick ta över uppdraget.

4.3 Sammanfattning av myndighetsnätverkets verksamhet under redovisningsperioden

I delrapporten redovisades aktiviteterna i myndighetsnätverket för perioden, samt de insatser som myndigheterna fann önskvärt att utveckla för samverkan. Länsstyrelsen har sedan första mötet med nätverket haft följande frågeställningar som utgångspunkt för mötet;

1. *Vilka är de för året planerade insatserna gällande att unga blir gifta mot sin vilja samt motverka hedersrelaterat våld och förtryck inom myndigheten?*
2. *Vilka insatser/uppdrag önskar man samverka kring med andra myndigheter, planerade eller önskade insatser?*

Att ta utgångspunkt i ovanstående frågeställningar syftar till att vid varje möte delge information om vad som är på gång inom myndigheterna samt identifiera möjligheter för samverkan mellan myndigheterna och således effektivisera insatserna. Myndighetsnätverket har under hela perioden för uppdraget sammanträtt vid sex tillfällen. Mötena har en informativ ansats genom att informera varandra om pågående insatser/ uppdrag samt att innehålla presentationer om större uppdrag eller projekt. Vid mötena har även externa gäster bjudits in för föredrag inom temat. Mötena har även en initierande ansats genom att möjliggöra en dialog om samverkan mellan myndigheterna och erfarenhetsutbyte.

Vid ett av nätverkets möten framkom en önskan att göra gemensamma insatser inom nätverket. Det fanns ett behov hos myndigheterna av mer kunskap och medvetandegörande om den hedersrelaterade problematiken, att ytterligare kunskap förankras hos fler berörda på myndigheten och inte enbart finns hos representanten i myndighetsnätverket. Det fanns även ett behov av att påtala sambandet mellan hederskontexten-tvångsäktenskap-barnäktenskap och könsstympling. Det beslutades därför att genomföra en gemensam utbildningsinsats inom det området som nätverket valt att prioritera d.v.s. könsstympling av flickor och unga kvinnor. Det beslutades dessutom att nätverket gemensamt skulle ta fram en publikation om ämnet hedersrelaterat våld och förtryck och att publikationen även skulle redogöra för de uppdrag och insatser som genomförts sedan den första handlingsplanen lanserades 2007 av dåvarande regering.

4.3.1. Hearing om könsstympling

Redan vid nätverkets första möten blev könsstympling av flickor och unga kvinnor ett område inom vilket flera myndigheter ansåg att kunskapen behövde fördjupas och spridas. Nätverket ansåg även att det var relevant att fråga sig varför området blivit så pass eftersatt.

För att höja kunskapsnivån enades nätverket om att starta processen inom den egna myndigheten, för att kunna föra kunskapen vidare till praktikerna som möter de utsatta individerna. Den 10 september 2013 arrangerade Länsstyrelsen Östergötland i samarbete med myndighetsnätverket en föreläsning med rubriken *Könsstympling - den tysta frågan*. Varje myndighet hade möjlighet att ha med två representanter från den egna myndigheten och utöver detta var även respektive länsstyrelses utvecklingsledare inom våldsområdet inbjudna. 50 personer

medverkande vid tillfället och under dagen föreläste sakkunniga inom området. Syftet var att starta en diskussion inom respektive berörd myndighet för att belysa frågan och lyfta hur myndigheten i sin tur kan hantera problemet inom ramen för sitt verksamhetsområde.

För nätverket bidrog dagen till en gemensam förståelse för problematiken samt möjlighet att sprida kunskapen internt och därmed möjlighet att påbörja ett arbete kring området på den egna myndigheten.

4.3.2 Gemensam publikation

För att ytterligare bidra till att sprida kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt bidra till att utveckla arbetet inom myndigheterna beslutade nätverket om att ta fram en gemensam publikation med myndighetsnätverket som avsändare. Syftet med publikationen är flerfaldigt;

1. Att uppmärksamma den hedersrelaterade problematiken och poängtera sambandet mellan hederskontext – tvångsäktenskap och könsstympning av flickor.
2. Att sprida kunskap inom myndigheten och initiera vidare intresse för att utveckla rutiner/förhållningssätt för problematiken inom den egna myndigheten.
3. Att belysa de insatser som gjorts inom en rad myndigheter under åren 2007-2014.
4. Att uppmärksamma den nya lagstiftningen mot barn- och tvångsäktenskap såväl som belysa lagen mot könsstympning av flickor och kvinnor.

Tanken är att publikationen ska väcka ett vidare intresse för ökad kunskap om problematiken, därför beskrivs ämnet relativt kortfattat med en tydlig utgångspunkt i rättighetsperspektivet. Länshänvisningar och referenser, samt länkar till myndigheter och organisationer som arbetar med frågan finns med i materialet. Likväl beskrivs lagstiftningen gällande tvångs- och barnäktenskap samt könsstympning. Den andra delen handlar om att beskriva de insatser som ett flertal myndigheter genomfört inom ramen för olika regeringsuppdrag. För att myndigheterna själva ska kunna ge sin bild av arbetet kommer en ett antal utvalda myndigheter att intervjuas. Arbetet med publikationen pågår och innehållet har resonerats fram i nätverket. Publikationen kommer att distribueras av de medverkande myndigheterna samt av Länsstyrelsen Östergötland.

4.4 Myndighetsnätverkets betydelse för samverkan och effektivare insatser

Under perioden har det blivit tydligt att nätverket skapat förutsättningar för gemensamma insatser med andra myndigheter. Länsstyrelsen Östergötland har under perioden genomfört en rad insatser med andra myndigheter som medverkar i nätverket. Det har i nätverket eller vid andra tillfällen framkommit vilka behov som finns inom myndigheten och Länsstyrelsen har därmed kunnat bidra med den kunskap eller de metodstöd som efterfrågats. Resultatet blir målgruppsanpassade insatser som den egna myndigheten därefter har ansvar att förvalta och implementera. Dessutom fungerar nätverket som lämpliga spridningskanaler både för att sprida

Länsstyrelsens eget och andra myndigheters material, både inom och utanför myndigheten. Nedan listas några av de myndigheter där insatser genomförts under perioden, vilka av några kommer att beskrivas närmare i avsnittet för utbildningsinsatser och informationsinsatser.

- Migrationsverket - utvecklande av en interaktiv webbaserad utbildning.
- Skolverket - fördjupningsutbildning för skolpersonal.
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten - utbildning i den nya lagstiftningen mot barnnäktenskap och tvångsäktenskap, målgrupp polis och åklagare.
- Ett flertal utbildningar inom området med medverkande länsstyrelser.
- Gemensam skrift med Brottsoffermyndigheten (BO) Skatteverket.
- Utbildningar i samverkan med Kriminalvården samt finansiering av projekt inom Kriminalvården vid framtagande av en samtalscirkel benämnd Mosaik.
- Utbildning för domare vid Domstolskademien i samverkan med Domstolsverket.

4.5 Resultat och måluppfyllelse med myndighetsnätverket

4.5.1 Röster från det nationella myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja*

För att bedöma Länsstyrelsen Östergötlands insatser med myndighetsnätverket samt nyttan av nätverket har Länsstyrelsen valt att fråga medverkande myndigheter i en enkät. Enkäten gav även en möjlighet att undersöka myndigheternas synpunkter på vilket arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck som skett under åren, såväl som vilka behov som finns för vidare utveckling.

Följande är ett kort utdrag av vad som framkom i sammanställningen av resultatet från enkäten³².

- Resultatet av enkäten visar att det som är bra med att medverka i nätverket är främst informationen över vad som är aktuellt inom området, att nätverket fungerar som en plattform för samverkan med andra myndigheter och att det ger en fördjupad inblick i andra myndigheters arbete och ökad kunskap. Aspekter att utveckla är mer tid för gemensamma reflektioner och möjlighet att ge varandra feedback, samt möjlighet till gemensam planering för samordning av insatser. Det framkommer också en svårighet med att till varje möte ha teman som berör alla, då myndigheterna kommer från väldigt spridda verksamhetsområden.
- Över 90 % av de medverkande myndigheter anser att den runda som genomförs vid varje möte och som syftar till att redogöra för det egna arbetet och undersöka behov av samverkan är bra. Det är värdefullt att få information om vad som är på gång, det förhindrar dubbelarbete etc. Önskvärt är att hitta formen för en gemensam planering så att samverkan kan ske på tidigt stadium och inte bara när insatsen pågår.
- Som svar på frågan om myndigheter inom nätverket har samverkat/samverkar, har flertalet av myndigheterna gjort gemensamma insatser med Länsstyrelsen Östergötland men också med varandra, se avsnitt 4.4. Många samverkar sedan länge inom ramen för

---

³² Av de 18 myndigheter som ingår i nätverket (Länsstyrelsen Östergötland ej medräknad) har 14 myndigheter besvarat enkäten.

området våld i nära relation, där även hedersrelaterat våld och förtryck ingår. Som exempel på detta kan nämnas *Nationell myndighetsnätverket för kvinnofrid* i vilken flera myndigheter ingår, varav flera från nämnda nätverk, och i vilket även länsstyrelserna ingår³³.

- Vid frågan om kunskapsnivån för den egna myndigheten anser ca 72 % att kunskapsnivån är god inom den egna myndigheten. Även om inte alla har spetskompetens finns det en grundkunskap bland flera medarbetare. Dock påpekas från flera representanter att det alltid finns behov av kompletterande kunskaper och att kunskap alltid måste repeteras. Liknande kunskapsinsatser kan gärna ske i samverkan med andra myndigheter inom nätverket. Det framkommer även kloka synpunkter såsom att lyfta diskussionen hur och för vem vi producerar kunskap, samt hur kunskapen ska förvaltas.
- Om områden som särskilt bör prioriteras och fortsätta arbetas med inom nätverket nämns samverkan och samordning mellan de olika uppdragen, vikten av civilsamhällets organisationer för det förebyggande arbetet, men också krishantering, bortförda barn utomlands, maskulinitetsnormer och pojkarnas roll i en hederskontext samt mötet med föräldrar ur en hederskontext. En tydlig önskan finns också att fortsätta utveckla det förebyggande arbetet inom området med fokus på strategier för attitydförändring. Det önskas också ytterligare utrymme till gemensamma samtal kring strategiska frågor samt möjlighet att se effekterna av de insatser som utförs.

Resultatet från enkäten utgör ett viktigt underlag för Länsstyrelsen Östergötland i det fortsatta arbetet med myndighetsnätverket, både vad det gäller att fortsätta hitta formen för en effektiv samordning myndigheter emellan såväl som att tillsammans med de övriga myndigheterna fortsätta arbeta med de områden inom problematiken som fortfarande är eftersatta.

4.5.2 Måluppfyllelse med myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja*

1. *Nätverket ska skapa förutsättningar för att respektive myndighets insatser ska få större genomslag och bidra till en långsiktig förändring för berörd målgrupp.*
2. *Nätverksträffarna ska vara processinriktade och skapa förutsättningar för gemensamma insatser.*
3. *Nätverket ska träffas minst två gånger per år.*

Länsstyrelsen Östergötland bedömer att målet med *att skapa förutsättningar för att respektive myndighets insatser ska få större genomslag och bidra till en långsiktig förändring för berörd målgrupp* är delvis uppfyllt. Det har blivit tydligt att nätverket kan bidra till att myndigheter koordinerar och samverkar insatserna inom området. Att vid regelbundna möten redogöra för kommande insatser och behov av samverkan är en enkel åtgärd för att myndigheters arbete ska bli mer effektivt. Att avgöra om insatserna kan bidra till en långsiktig förändring för berörd målgrupp kräver en djupare analys, men att nätverket verkar för att kunskapen och informationen även ska sippa ner till berörda i myndigheten är ett steg i rätt riktning för att bidra till långsiktig förändring för målgruppen.

---

³³ Nationell samverkan för kvinnofrid är en grupp med 16 nationella myndigheter och länsstyrelserna, sammankallande är Nationellt centrum för kvinnofrid. Se www.nck.se

Gällande målet att *nätverksträffarna ska vara processinriktade och skapa förutsättningar för gemensamma insatser* kan detta mål anses vara uppfyllt. Genom att nätverket kan koordinera pågående uppdrag kan man lättare sprida kunskaper från utvärderingar, rapporter eller kartläggningar som genomförts på myndigheterna. Men som resultatet från enkäten visar, finns behov av att varje myndighet redan i den initiala fasen av en insats undersöker behovet av samverkan och nyttjar kontakterna inom myndighetsnätverket innan insatsen är pågående.

Slutligen är målet att *nätverket ska träffas minst två gånger per år* uppfyllt då nätverket träffats vid fler än två tillfällen per år.

5 Samråd med det civila samhället

I regeringsbeslutet för det redovisade uppdraget uppmanas Länsstyrelsen Östergötlands att inhämta kunskap och synpunkter från organisationer inom det civila samhället som arbetar med frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck, mäns våld mot kvinnor och HBT-personers rättigheter.

5.1 Bakgrund

Organisationer från det civila samhället besitter stora kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. De har olika roller; allt utifrån att ge skydd och vård till utsatta som lämnat familjen till att ge stöd till utsatta som fortfarande bor hemma, samt bedriva utbildning och opinionsbildade verksamhet. I Sverige har, till skillnad från Norge, frivilligorganisationerna varit de som tagit ett stort ansvar i frågan. I Norge tog staten tidigt över hanterandet av problemen med hedersrelaterat våld och förtryck, bl.a. med lagstiftning kring tvångsäktenskap. Frivilligorganisationerna har däremot under många år arbetat med metodutveckling som myndighetsvärlden borde förvalta, tillvarata och utveckla.

I rapporten ”*Heder och det civila samhället*” (Schlytter *et al.* 2011) utvärderades 22 projekt som beviljats stöd från Allmänna Arvsfonden under perioden 1997-2007. I en av rapportens slutsatser framkom att den kunskap som projekten (indirekt, även organisationerna) som helhet står för är omfattande och viktig. Detta är kunskaper som den offentliga sektorn bör använda sig av. Rapporten visade på att det saknas en mottagare inom den offentliga sektorn som kan förvalta de av civila samhället framtagna metoder och kunskap. Länsstyrelsen Östergötland vill inom ramen för uppdraget – och särskilt genom att involvera myndighetsnätverket – försöka tillvarata den kunskap och metodutveckling som sker bland organisationerna som arbetar med frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck samt unga som blir gifta mot sin vilja.

5.2 Frivilligorganisationers synpunkter på arbetet som rör hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen har valt att inom ramen för uppdraget följa upp mötet med organisationerna som skedde inför delrapporten, för att ytterligare se hur det civila samhället kan vara en tillgång i arbetet, men även påvisa inom vilka områden myndigheter behöver ta sitt ansvar och vilka konsekvenser utebliven hjälp och stöd kan innebära. Inför slutrapporteringen 2015 hölls ett nytt samrådsmöte med för området relevanta organisationer och förfrågningar om synpunkter gick även ut via e-post och inkom skriftligt från flera organisationer³⁴.

---

³⁴ Länsstyrelsen har tillfrågat nätverket av frivilligorganisationer i projektet *Kärleken är fri* samt bett om synpunkter från frivilligorganisationer som beviljades medel av Länsstyrelsen Östergötland under 2013-2014. Organisationer som medverkade vid samråd eller inkommit med skriftligt underlag är Juventas systrar, Rädda Barnen, Glöm Aldrig Pela och Fadime (GAPF), Freezone, Fryshuset Elektra Göteborg, Varken Hora eller Kuvad, Tjejjouren Norrköping samt Tjejers rätt i samhället (TRIS).

Vid diskussionen för samrådsmötet samt utifrån de skriftliga svar som inkommit kan ett antal huvudområden urskiljas:

5.2.1 Utbildningsbehov

Gällande arbetet på myndigheter och organisationernas syn på nödvändig kunskapsutveckling, menar flertalet att det finns ett stort behov av förankrade rutiner på och mellan myndigheter. Likaså ser man ett behov av att myndigheterna har större samordning av sina egna resurser och arbetar för att jämna ut kunskapsnivån mellan kommuner. Idag kan kunskapsnivån och därmed insatserna variera mellan kommuner, både vad gäller socialtjänst, polis och andra myndigheter.

Överlag upplever organisationerna att myndigheterna måste bli bättre på att arbeta förebyggande, att tolka signaler på att unga riskerar att fara illa och att bemöta de som kommit för att söka hjälp. En organisation framför att det också är viktigt att den utbildningen sker kontinuerligt, särskilt inom socialförvaltningen, för att skapa en trygghet i frågorna och motverka vad många anser vara en rädsla för att ta tag i problematiken. Flertalet menar även att det behövs större kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck då det alltför ofta händer att myndigheter kontakter vårdnadshavare eller inte gör ordentliga skyddsbedömningar. Ofta saknar man ett tydligt barnperspektiv. För att motverka den här typen av förödande misstag krävs tydliga och uppdaterade handlingsplaner för både myndigheter och frivilligorganisationer, menar en organisation. Flera lyfter att hedersproblematiken måste bli en integrerad del av både myndigheters ansvar och relevanta universitetsutbildningar, särskilt på Socialhögskolan. I ett svar menar man att chefer och politiker inom relevanta verksamheter måste få en grundutbildning i hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna förstå och ta till sig de behov som finns och för att undvika att arbetet läggs ut på en enskild individ.

Organisationerna ser ett behov hos myndigheter såväl som frivilligsektorn att få utbildning i HBTQ, dialoggrupper, maskulinitet, individer med funktionsnedsättningar och "vardagsheder". Särskilt individer med intellektuell funktionsnedsättning, HBTQ-personer och andra särskilda grupper framhålls som synnerligen viktiga att lyfta upp tydligare hos alla aktörer.

Fler organisationer ser också ett behov av ökad kunskap om hur den nya lagstiftningen mot barnäktenskap och tvångsäktenskap kan tillämpas. Könstymning av flickor lyfts också som ett viktigt område att bedriva utbildning om. I övrigt önskar organisationerna själva mer utbildning om att öppna skyddade boenden, utbildning om kvalitetssäkert långsiktigt stöd, utbildning om projektledning och ledarskap, utbildning om ny lagstiftning och nya direktiv som tillkommer och berör organisationernas arbete samt metodutveckling i det stödjande arbetet.

5.2.2 Samverkan med myndigheter

När det gäller samverkan med myndigheter och andra aktörer upplever en del att de har ett fungerande kunskapsutbyte med myndigheter, medan andra menar att man måste trycka på myndigheter att söka hjälp och kunskap, särskilt eftersom hedersrelaterat våld och förtryck fortfarande saknas i relevanta universitetsutbildningar. Vid kontakt med kommuners

socialförvaltning saknar organisationerna en eller flera ur personalen som arbetar specifikt med hedersrelaterat förtryck och våld inom kommunens socialförvaltning. Det efterlyses också en bättre samordning av relevanta myndigheter när det gäller tvångsåktenskap och bortförda barn, då det ofta saknas rutiner på det området.

Flera anser att samverkan ändå har blivit avsevärt bättre, även om vissa påpekar att det finns en brist på samverkan mellan olika myndigheter på nationell, regional och kommunal nivå. Likväl som det krävs kunskap hos ledningen lokalt för att arbete skall fungera i kommunen, lyfter man även att samverkan måste fungera på nationell nivå för att kunna fungera lokalt.

Länsstyrelserna betonas som effektiva att nå ut till andra verksamheter och frivilligorganisationer, och samarbetet med Länsstyrelsen Östergötland, det Nationella Kompetensteamet och Rädda Barnen framhålls som särskilt lyckade. Skolor lyfts som ett exempel på fungerade samverkanspartner medan det för vissa ibland fungerar sämre med samverkan gentemot socialtjänst, men även där finns goda exempel på samverkan, främst när socialtjänst själva tagit kontakt med organisationen. En organisation påpekar att en större acceptans av och respekt för ideella organisationers kompetens och arbete från socialtjänstens sida skulle göra mycket för att förbättra samarbetet.

5.2.3 Rädslan för att anmäla

Frivilligorganisationerna upplever ofta att det finns stora problem kring barn och ungdomars rädsla för att anmäla oro eller brott till myndigheterna av rädsla för att föräldrarna skall hamna i fängelse. För att motverka detta menar man att det krävs ett ökat förebyggande arbete i miljöer där unga vistas, särskilt i områden där problemen ofta återfinns. Likaså är det viktigt att myndighetspersoner informerar om de ungas rättigheter och ger tid till att bygga upp ett förtroende. Även här eftersöker frivilligorganisationerna större kunskap och rutiner för att hantera ärenden där den unga visar oro för att berätta om sin utsatthet.

5.2.4 Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet framhålls som oerhört viktigt, likaså uppföljningsarbete efter insatser. Förebyggande insatser måste komma in redan i förskoleåldern för att ge långsiktiga förändringar. Attitydpåverkan, främst hos killar och unga män betraktas som en potentiell väg in i familjen, men det är ofta svårt att nå unga flickor som lever med begränsningar. Därav blir skolan en viktig arena för det stärkande och förebyggande arbetet. Några organisationer föreslår även förankring hos religiösa ledare och samfund där ungdomarna ofta vistas och tillåts spendera tid.

5.2.5 Projektmedel

Det framkommer också av svaren att projektkulturen anses skadlig för frivilligorganisationers verksamhet. Dels så skapar det konkurrens mellan frivilligorganisationer, eftersom man tävlar om medel, dels så ställs det krav på att projekten skall vara nytänkande vilket gör det svårt att bedriva

långsiktigt arbete - det räcker inte att hänvisa till kvalitet. Frivilligorganisationer anser att riktlinjerna för att få medel bör ändras. Ett förslag är att projekten ska vara fleråriga istället för att endast pågå ett år, som det i flera fall fungerar idag.

5.2.6 Den nya lagen om stärkt skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap

När det gäller den stärkta lagen mot barn- och tvångsäktenskap så menar en organisation att lagen i mångt och mycket funnits tidigare men att man saknat förståelse för hederskontexten och för den ungas situation. Därför har lagen inte använts så som den borde. Det framkommer en oro för att detta kommer att vara fallet också fortsättningsvis och man beskriver hur situationen vid oro i skolan och attityder från polisen inte verkar ha förbättrats nämnvärt sedan lagstiftningen trädde i kraft.

Likaså anses inte informationen om den nya lagen nå vårdnadshavare samt inom religiösa samfund vilka då riskerar fortsätta praktisera otillåtna vigslar. Implementeringen av den nya lagstiftningen upplevs än så länge som bristfällig. Organisationerna efterlyser utbildningsinsatser tillsammans med myndigheter, både gällande lagen i sig och vilka åtgärder som skall vidtas på individnivå.

5.2.7 Skyddade boenden

Mer än en organisation berättar att de undersöker möjligheten för att starta skyddade boenden, men upplever svårigheter med att få tillräcklig finansiering. Överlag ser man flera problem med hur skyddade boenden drivs idag. Bland annat så räcker inte antalet platser till för att tillgodose alla de som är i behov av skydd och för de som placeras finns det inte tillräckligt stöd på boendet för att klara av den nya livssituationen. Flera organisationer beskriver ärenden med utsatta där socialtjänsten placerar de utsatta på skyddade boenden som inte har kompetens alls eller tillräcklig kompetens för att ge kvalitetssäkert stöd för utsatta i en hederskontext. Förutom att man anser att det inte finns tillräckligt med skyddade boenden med kompetens om hedersrelaterat våld finns det även behov av ett skyddat boende som är anpassat för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat förtryck och våld. Ett sådant boende drivs idag enbart av en organisation.

5.2.8 Metodutveckling - tillvaratagande av frivilligorganisationernas erfarenheter

Flera organisationer har under åren arbetat fram metoder och arbetssätt utifrån deras egna erfarenheter³⁵. Bland dessa kan nämnas metoder för att stödja och samtala med utsatta, metoder för riskbedömning av ärenden m.m. Det framkommer att olika organisationer har tagit fram olika metoder utifrån specialisering, t.ex. att arbeta med att få hem bortförda barn, metoder för att stödja individer med intellektuellt funktionshinder som utsätts för hedersrelaterat våld liksom tvångsäktenskap samt metoder att stödja HBTQ-personer i en hederskontext som exempelvis utbildning av stödpersoner för målgruppen. Metodutveckling som ovanstående exempel baseras på organisationernas erfarenheter på det som fungerar bäst. Organisationernas metoder/arbetssätt är i flera fall dokumenterade i handböcker, kartläggningar, rapporter, handlingsplaner och andra skrifter som ofta tagits fram inom ramen för olika projekt, i flera fall med medel från länsstyrelserna gällande projekt för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Materialen sprids sedan genom organisationerna.

5.3. *Kärleken är fri* - ett exempel på god samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer

Det finns många goda exempel på hur myndigheter kan ha nytta av organisationers kunskap och framför allt deras erfarenheter av att möta unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, samt deras erfarenhet av bemötande från instanser som ska hjälpa och stödja individen. Ett bra exempel på detta är projektet *Kärleken är fri*, vilket tidigare nämnts i kapitel två. Projektet är ett samarbete mellan frivilligorganisationer med syfte att ge stöd till skolpersonal i deras möte med elever som inte fritt får välja om och med vem de vill ha en relation/ska gifta sig med.

Länsstyrelsen Östergötland är tillsammans med Rädda Barnen och Folkteatern Gävleborg initiativtagare till projektet och deltar aktivt i genomförandet av det. Förutom teatern består projektet av ett stödforum bestående av frivilligorganisationer som bemannar en chatt och stödverksamhet för ungdomar samt av en lärarplattform, där lärare får undervisningsmaterial som kan användas i samband med att teatern är på besök, men också senare. Länsstyrelsen Östergötland har ett särskilt ansvar för lärarplattformen och den kommer att finnas tillgänglig såväl på projektets webbplats som på Länsstyrelsens webbsida. Lärarplattformen heter *Hedersproblematik och skola* och består av fyra avsnitt: 1) Om heder, definition, statistik och om flickors och pojkars villkor. 2) Om skolans värdegrund, hedersproblematik och kvalitetsarbete, med exempel på likabehandlingsarbete. 3) Rättsliga ramar, bl. a. skolrelevant lagstiftning, barnaga, könsstämpning och tvångs- och barnäktenskap. 4) Hedersproblematik och undervisning, bland annat förslag till undervisningsmaterial, exempelvis Astrid Lindgrens böcker och historia och om att förstå sig själv i processen från barn till vuxen.

Länsstyrelsen Östergötland deltar och följer frivilligorganisationernas samarbete kring projektets stödforum. I denna del är den nationella stödtelefonen som Länsstyrelsens driver viktig, både som stöd till de personer som bemannar stödforumets chatt men också för erfarenheter i stort. Utöver detta har Länsstyrelsen stått för all utbildning av personer och organisationer inom

---

³⁵ Inte alltid beprövade eller utvärderade men som uppfattas av de egna organisationerna som fungerande arbetssätt.

projektet. Länsstyrelsen är också involverad i den särskilda satsning för att möta och förstå pojkar och unga mäns villkor, både vad gäller deras eget val av framtida partner som att behöva kontrollera sina systrar/närstående kvinnor. Ett delmål för projektet *Kärleken är fri* är att ha en särskild chatt och stöd för pojkar.

5.4 Sammanfattningsvis

Frivilligorganisationerna framhåller sitt arbete på gräsrotsnivå som något myndigheter bör ta lärdom av. Likaså framhåller organisationerna att den metodutveckling som skett inom frivilligorganisationer behöver lyftas upp och förmedlas, dels till andra aktörer inom det civila samhället, samt till myndigheter.

6 Slutreflektion - uppdraget att förhindra och förebygga att unga blir gifta mot sin vilja

Länsstyrelsen Östergötland uppdrag rör barn och unga som utsätts för eller är i risk för att utsättas för kontroll, begränsningar, hot, hot om våld, våld, tvångs- och barnäktenskap samt könsstymning. Det är en oerhört viktigt uppgift för samhället att se till att den rådande lagstiftningen gäller alla barn och unga och att samhället aldrig kan göra skillnad på barn och unga med olika bakgrund. Av den anledningen är utgångspunkten för Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag rörande hedersrelaterat våld och förtryck, barn och ungas grundläggande fri- och rättigheter samt den rådande lagstiftning som finns i Sverige. Trots detta visade studien *Gift mot sin vilja*, som Myndigheten för ungdomar och civilsamhällsfrågor genomförde 2009, att ca 70 000 personer var oroliga för att inte själva få välja partner eller vem de ska gifta sig med, samt att det finns unga som är oerhört begränsade i sina livsval.

De ärenden som inkommer till Länsstyrelsens Östergötland Nationella Kompetensteam vittnar också om den utsatthet som en del ungdomar befinner sig i, samt att de unga många gånger inte får det skydd som lagen är tänkt att utgöra. För att ge en konkret beskrivning av vad ett ärende om tvångsäktenskap kan innebära är det relevant att redogöra för det som framkommer i delrapporten om det Nationella Kompetensteamet³⁶. I rapporten beskrivs bland annat ärenden som rör genomförda tvångs- eller barnäktenskap och ärenden som rör oro för/planer på tvångsäktenskap. Det handlar om 61 personer (vilket motsvarar 24 procent av de utsatta). Tre av dem har varit pojkar eller unga män.³⁷ Över hälften av flickorna var under 18 år. Sju av dem var under 15 år. Det är åtta av dessa flickor och unga kvinnor som har blivit tvångsgifta och av dem var fyra under 18 år. Det handlar bland annat om flickor som inte kommit tillbaka efter resor till sitt eget eller föräldrarnas födelseland, till exempel efter en sommarlovsresa, utan tvingats stanna kvar och blivit tvångsgifta.

Länsstyrelsen har också genom det Nationella Kompetensteamet fått kännedom om de barn och ungdomar som riskerar eller har utsatts för könsstymning. Länsstyrelsen Östergötland fick under 2013 ett uppdrag om att förebygga och förhindra könsstymning. Uppdraget ska resultera i en vägledning för hur verksamheter och myndigheter ska förhindra att flickor i Sverige utsätts för könsstymning och hur verksamheter ska hjälpa flickor och kvinnor som redan är könsstympade (Regeringsbeslut U2013/5292/JÄM).

För Länsstyrelsen Östergötlands betyder det att även om arbetet för att förebygga och förhindra att unga gifts mot sin vilja liksom mot hedersrelaterat våld och förtryck har utvecklats, måste det arbetet fortsätta för att alla barn och unga ska få ett liv fritt från förtryck och våld. Men för att detta ska bli möjligt krävs det att samhället verkligen tar ansvar för att beakta barns och ungas särskilda utsatthet. Lagen som det skrivna ordet kan aldrig utgöra ett fullgott skydd utan att åtföljas av aktiva åtgärder. Det är framför allt de aktiva åtgärderna som är av betydelse för den som är utsatt.

---

³⁶ Delrapport för Regeringsuppdraget att utveckla ett nationellt kompetensteam, regeringsuppdrag U2013/5290/JÄM – 2015: Rapportnummer 31

³⁷ Vad gäller en (1) person framgår det inte om det är en flicka/ung kvinna eller om det är en pojke/ung man.

6.1 Uppdragen samverkar

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft ett stort antal regeringsuppdrag för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. De sammantagna resultaten och erfarenheterna av dessa uppdrag har bland annat bidragit till:

- möjligheter att arbeta med frågorna långsiktigt och strategiskt
- en djup och bred analys av utvecklingsbehoven
- en utveckling av samarbete mellan såväl länsstyrelser som mellan nationella myndigheter

Uppdragen hänger samman och skapar synergieffekter. Exempelvis kan nämnas hur arbetet inom det Nationella Kompetensteamet kan dra nytta av det nationella myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja*, inom ramen för detta uppdrag, då det Nationella Kompetensteamet kan använda representerade myndigheter ur nätverket som viktiga kunskapskällor inom sina respektive områden. Kompetensteamet erhåller genom nätverket upparbetade kontakter inom olika myndigheter och kan därmed ställa konkreta frågor om lagar och tillämpningen av dem samt om aktuella uppdrag och projekt samt erfarenheterna av dessa. Myndighetsnätverket är också av betydelse som spridningskanal för det Nationella Kompetensteamet, då de myndigheter som ingår kan sprida information om kompetensteamet och dess nationella stödtelefon till deras målgrupp.

Länsstyrelsen Östergötland vill betona vikten av att betrakta och genomföra uppdragen med utgångspunkt i en helhetssyn.

6.2 Att utveckla, sprida och förvalta kunskap

Länsstyrelsen Östergötland har fortsatt att bedriva utbildningar utifrån att verka genom befintliga strukturer såsom nationella myndigheter, regionala aktörer som landets länsstyrelser och andra regionala myndigheter samt kommunal verksamhet. Tanken är att området hedersrelaterat våld och förtryck ska integreras i verksamheternas/aktörernas ordinarie verksamhet. Utgångspunkten har fortsatt att vara mänskliga rättigheter och fokus på hedersrelaterat våld som en brottslig handling i relation till befintlig lagstiftning, samt att stärka det ansvar som var aktör har i att ge stöd och hjälp till individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen skräddarsyr utbildningar utifrån upparbetade samarbeten, samt förfrågningar från andra myndigheter och andra aktörer efter olika verksamheters behov. Det upplägget ger potential till större genomslag och möjlighet för verksamheter att integrera frågan i den ordinarie verksamheten. Det är enbart via befintliga strukturer som det kan skapas den långsiktighet som krävs för att möjliggöra exempelvis implementering av material och kunskap.

En reflektion utifrån den omfattning av utbildningsinsatser (344 utbildningar från jan 2012-feb 2015) och förfrågningar om utbildningsinsatser som skett under perioden, är att trots fortsatt efterfrågan och behov av utbildning är kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck idag bredare och kan delas in i olika områden. Det är fortsatt viktigt att först förstå mekanismerna som styr en hederskontext men därefter är det viktigt att uppfatta hur komplex problematiken är. Det har exempelvis uppmärksammats att HBTQ-personer i familjer med hedersrelaterade

värderingar har enorma svårigheter eller att barn som har en intellektuell funktionsnedsättning kan vara s.k. ”trippelt utsatt”, då särskilda villkor kan gälla för unga med intellektuell funktionsnedsättning och som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck³⁸. Det har även blivit en enorm efterfrågan på kunskap om könsstämpning och framför allt om hur flickor som redan blivit könsstämpade kan få hjälp och stöd. På samma sätt utvecklas behovet av utbildning som fokuserar på åtgärdande metoder och samverkan vid ett hedersrelaterat ärende desto mer när komplexiteten i ärendena uppmärksammas.

Andra indikationer på fortsatt behov av utbildning får Länsstyrelsen utav de erfarenheter som görs i Kompetensteamet. I delrapporten Länsstyrelsens Nationella Kompetensteam³⁹ kan Länsstyrelsen konstatera, utifrån samtalen till stödtelefonen, att det finns omfattande behov av råd och vägledning bland yrkesverksamma och att dessa behov är mycket varierande. Vissa samtal rör akuta ärenden, andra handlar om att få konkreta tips på exempelvis skyddade boenden. Frågorna rör bland annat hot- och riskbedömningar, omhändertaganden och placeringar, rutiner för samverkan och information om gällande lagstiftning. Mot bakgrund av de samtal som kommit till den nationella stödtelefonen, samt det nationella Kompetensteamets erfarenheter från de många utbildningsinsatser som genomförts, finns ett grundläggande behov av ökad kunskap bland olika grupper av yrkesverksamma. Kunskap inom ämnet med fokus på att barns och ungas situation och behov ska vara i fokus, att det måste finnas ett barnperspektiv i alla ärenden som rör barn samt att de möjligheter som lagstiftning och normering ger, verkligen används för att ge stöd, hjälp och skydd åt de utsatta och de som riskerar att utsättas.

Följaktligen är behovet av utbildning fortfarande stort och inte bara i grundläggande kunskaper utan även mer specialiserad kunskap.

En reflektion över vad utbildningsinsatser kan leda till är att vi kunnat se en koppling mellan utbildningar om könsstämpning av flickor och kvinnor⁴⁰ och att det börjat komma samtal som rör könsstämpning till den nationella stödtelefonen. Att frågan har lyfts i utbildningsinsatserna tycks ha lett till att flickor och kvinnor uppmärksammas och att deras utsatthet har synliggjorts. Det gäller såväl ärenden som handlat om att ge vård och stöd till flickor och kvinnor som är könsstämpade, som ärenden som handlat om oro för att flickor riskerar att blir könsstämpade⁴¹.

En slutsats är att medvetenheten och kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck har ökat generellt, då det finns en efterfrågan på mer specialiserad och fördjupad kunskap i ämnet. Däremot inte sagt att nivån på grundläggande kunskap är uppnådd. Den omsättning av personal som sker inom inte minst socialtjänst är en aspekt som ständigt ger anledning till kunskapspåfyllnad. Ytterligare en aspekt är att viktiga utbildningar som socionomprogrammet, Lärarhögskolan och olika utbildningar inom hälso- och sjukvård saknar kurser om ämnet hedersrelaterat våld och förtryck i grundutbildningen, medan däremot exempelvis Polishögskolan har sådana kurser. Det leder till att de nyexaminerade saknar kunskap och det är upp till verksamheten att se till att kompetensförsörja personal. En önskan från Länsstyrelsen

---

³⁸ www.tris.se

³⁹ Delrapport för Regeringsuppdraget att utveckla ett nationellt kompetensteam, regeringsuppdrag U2013/5290/JÄM – Rapportnummer: 31

⁴⁰ Dessa har genomförts på olika håll i landet inom ramen för Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag att ta fram en vägledning för arbetet mot könsstämpning samt att ge de redan utsatta flickorna och kvinnorna rätten till vård och stöd. Detta uppdrag kommer att redovisas till regeringen den 27 mars 2015.

⁴¹ Delrapport för Regeringsuppdraget att utveckla ett nationellt kompetensteam, regeringsuppdrag U2013/5290/JÄM – Rapportnummer: 31

Östergötland är att fler lärosäten och universitet integrerar kunskap om ämnet i sina grundutbildningar.

6.2 Behov av fortsatt samverkan mellan myndigheter

Det finns fortfarande ett behov av nationell samordning myndigheter emellan. Under de år som gått sedan den första handlingsplanen lanserades 2007 är det fler aktörer som både på lokal såväl som regional nivå, arbetar med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. När ärenden som är av hedersrelaterad karaktär uppkommer på lokal nivå är det av oerhörd vikt att det finns en uppbyggd samverkan för dessa ärenden både lokalt och regionalt. Detta är en förutsättning för att ärendena ska ha en positiv utgång. Likväl är det viktigt att det sker samverkan på nationell nivå. Att fler verksamheter på lokal nivå tar ansvar och ser att barn och unga kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, skapar ytterligare behov av nationell samordning, särskilt då många myndigheter har eller har haft uppdrag i frågan. Länsstyrelsen Östergötland kommer att fortsätta arbetet med samverkan på alla nivåer nationellt, regionalt och lokalt. Resultatet blir målgruppsanpassade insatser som den egna myndigheten därefter har ansvar att förvalta och implementera med stöd av Länsstyrelsen Östergötland.

Myndighetsnätverket *Gift mot sin vilja* har primärt haft två viktiga funktioner; den ena är att informera om myndigheternas uppdrag, sprida insatser samt resultat och analyser som utvecklats inom uppdragen. Den andra att fortsätta utveckla varandras arbete och uppdrag genom att delge varandra de behov som finns inom myndigheten och därmed undersöka möjligheter för samarbeten som kan förstärka insatserna. Det senaste årets gemensamma insatser med utbildning och gemensam informationsskrift har bidragit till att uppnå en tydligare samstämmighet i frågan. Länsstyrelsen Östergötland bedömer det som oerhört viktigt att det finns en nationell samordning i form av ett nätverk där berörda myndigheter kan samverka, delge varandra kunskap och erfarenheter som sedan kan spridas, samt verka för en gemensam metodutveckling på området, inte minst när det gäller det förebyggande området. Länsstyrelsen kommer därför fortsätta att leda myndighetsnätverk inom ramen för uppdraget att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat förtryck och våld regionalt och nationellt U2014/7489/JÄM, U2014/7443/JÄM)..

6.3 Det civila samhället och dess roll inom det förebyggande arbetet

Det civila samhället har, som tidigare nämnts, varit en viktig faktor för att uppmärksamma det svenska samhället på att unga i vårt land utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och att det behövs särskilda rutiner och kunskap för att bemöta unga ur en hederskontext på ett adekvat sätt som passar målgruppen. Det finns många goda exempel på hur myndigheter kan ha nytta av organisationers kunskap och framför allt erfarenheter av att möta unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, samt deras erfarenhet av bemötande från instanser som ska hjälpa och stödja individen. Ett konkret exempel på samverkan som kan nämnas är framför allt satsningen *Det handlar om kärlek* tillsammans med *Kärleken är fri* som är ett framgångsrikt exempel på samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer som främjar barn och ungas rättigheter.

Ett annat exempel på konstruktivt samarbete mellan myndigheter och frivilligorganisationer är när Migrationsverket använder organisationer till en extern referensgrupp för att utifrån sin

sakkunskap ge synpunkter på framtagandet av en webbutbildning som medarbetare inom Migrationsverket ska genomföra för att få en ökad förståelse för problematiken.

Länsstyrelsen Östergötland har från det första uppdraget till pågående uppdrag, på olika sätt löpande använt sig av frivilligorganisationer i utformandet av uppdragen. Flera av våra anlitade föreläsare verkar inom organisationer, som exempelvis TRIS (Tjejers rätt i samhället) som arbetar för unga som lever i en hederskontext och har en intellektuell funktionsnedsättning. Medarbetare från TRIS har vid flera tillfällen föreläst om detta på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. Länsstyrelsen använder sig också av frivilligsektorn som referensgrupp i framtagande av informationsmaterial och kampanjer inom området.

Under de första åren som Länsstyrelsen beviljade nationella medel var mottagarna i majoritet frivilligorganisationer. Detta gäller fortfarande även om andelen kommuner och myndigheter har ökat⁴². Dock var organisationernas syfte och aktiviteter mer likriktade, ofta attitydpåverkande insatser, samt insatser som syftade till att väcka opinion. Idag anser Länsstyrelsen att det finns en större variation bland organisationernas verksamhet och framför allt att de är mer specialiserade inom området. Detta torde innebära att samhället har en större kunskap om problematiken och inte längre befinner sig vid frågan - *Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?* Detta tyder också på att det projektstöd som organisationerna fått under perioden har varit betydande för att kunna utveckla området inom det civila samhället, en utveckling som också kommer myndigheter och inte minst utsatta individer till gagn.

Vår förhoppning är att det civila samhället, som verkar för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, kan fortsätta att utvecklas och att deras kunskap och erfarenheter nyttjas av myndigheter som behöver stöd i att öka förståelsen och skapa rutiner för att bemöta den hedersrelaterade problematiken. Länsstyrelsen Östergötland avser att verka för den utvecklingen inom fortsatta uppdrag.

---

⁴² Att förebygga hedersrelaterat förtryck och våld Delredovisning av länsstyrelsernas uppdrag att främja och lämna stöd till insatser
Länsstyrelsen Östergötland:2012 :22

7 Utvecklingsområden

Länsstyrelsen Östergötland vill lyfta fram följande utvecklingsområden för det fortsatta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och att unga gift mot sin vilja:

7.1 Fortsatt behov av kunskap

Kunskap hos yrkesverksamma och ideellt verksamma är en förutsättning för att de som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck ska uppmärksammas och att de ska få det stöd och det skydd som de behöver. Det finns behov av:

- Obligatoriska kurser om våld i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, på relevanta lärosäten
- Fortsatta utbildningsinsatser till olika grupper av yrkesverksamma och ideella aktörer

När det gäller utbildningsinsatserna behövs både grundutbildning och målgruppsanpassad spetskompetensutbildning. Det finns även behov av utbildning för chefer och politiker på kommunal nivå – som kan främja att det tas ansvar för att utveckla det lokala arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

7.2 Vikten av samverkan på lokal nivå vid ett hedersrelaterat ärende

En annan förutsättning för att kunna ge utsatta det stöd och skydd de behöver är **samverkan**. Det finns goda exempel på samverkan inom ramen för flera av Länsstyrelsens uppdrag, och det är viktigt att samverkan fortsätter att utvecklas mellan till exempel länsstyrelserna, mellan nationella myndigheter samt mellan myndigheter och ideella organisationer. Det gäller till exempel de sex pilotkommunerna i vägledninguppdraget *Våga göra skillnad* – inte minst erfarenhetsutbytet mellan dem, samverkan mellan Länsstyrelsens Östergötland och andra länsstyrelser kring bland annat utbildningsinsatser och samverkan inom ramen för uppdraget om ett myndighetsnätverk.

En förutsättning för samverkan är att varje myndighet eller verksamhet vet sin egen roll och vilket ansvar man har. Det bidrar också till att identifiera de områden där det finns en osäkerhet kring vems som har ansvaret. Det är viktigt att samverkan byggs upp inom ramen för befintliga strukturer och implementeras i ordinarie verksamheter med särskild kunskap om målgruppens behov.

7.3 Behov av ett permanent nationellt stödforum

För att utsatta ska få det stöd och skydd som de behöver bedömer Länsstyrelsen Östergötland att det är av central betydelse att det finns tillgång till ett **permanent nationellt stödforum**, inklusive en telefonlinje att ringa till, för yrkesverksamma och ideellt verksamma. Länsstyrelsen Östergötland menar att det Nationella Kompetensteamet och den nationella stödtelefonen kan utvecklas till ett sådant permanent stöd. Behovet och betydelsen av ett nationellt stödforum bekräftas av resultaten av de enkäter som skickats ut dels till deltagare vid Länsstyrelsens utbildningar, dels till yrkesverksamma som ringt till den nationella stödtelefonen för att få råd och vägledning.

7.4 Behov av fler skyddade boenden med relevant kompetens

Det finns behov av **fler skyddade boenden med relevant kompetens** om målgruppen. Detta framkommer både i vägledningssuppdraget *Våga göra skillnad* och i uppdraget att utveckla ett Nationellt Kompetensteam och har även förmedlats av företrädare för ideella organisationer. Det behövs olika typer av skyddade boenden för målgruppen. Det är viktigt att utreda hur denna fråga ska omhändertas av samhället.

Det finns också behov av en överblick över samtliga verksamheter som används som skyddade boenden samt av en kunskaps- och metodutveckling där ett antal verksamheters arbete beskrivs och utvärderas. Det behövs även en utvärdering baserad på tidigare placerades erfarenheter.

7.5 Behov av att sprida och implementera vägledande material

Länsstyrelsen ser också behov av att arbetet fortsätter med att **sprida och implementera** vägledningen *Våga göra skillnad*. I ett sådant arbete behöver det ske ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte där de kommuner eller myndigheter, som exempelvis socialtjänst eller polis, som har erfarenheter av ett framgångsrikt arbete, inklusive av samverkan, kan vara ett stöd för andra så att arbetet kan stärkas och utvecklas. Även vägledningen och övrigt material om könsstämpning behöver spridas till relevanta målgrupper.

7.6 Sammanfattningsvis

Länsstyrelsen Östergötland ser också att insatser inom området, måste kontinuerligt **utvärderas** och **följas upp**.

Länsstyrelsen Östergötlands bedömning är att det behövs **fortsatta uppdrag och satsningar** på ovanstående områden. Dessa bör för det första vara långsiktiga, i vissa delar bör det handla om permanenta insatser. För det andra bör de vara departementsövergripande eftersom hedersrelaterat våld och förtryck mot barn och unga nödvändigtvis bör ses ur fler perspektiv – till exempel på grund av att våldet har sin grund i ett ojämställt samhälle, att det handlar om kriminella handlingar och att våldet leder till fysiska och psykiska konsekvenser för de utsatta.

Utifrån ovanstående förslag är det viktigt att Regeringen fortsätter att satsa på att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, en satsning som startade redan 2003.

Bilaga 1 Länsstyrelsen Östergötlands regeringsuppdrag

1. **Ju2005/11057/IM** Uppdrag om nationella och regionala insatser mot s.k. hedersrelaterat våld
2. **Ju2006/5378/IM, JU2006/926/IM, Ju2006/2138/IM, Ju2006/4072/IM** Uppdrag om nationella och regionala insatser mot s.k. hedersrelaterat våld
3. **IJ2007/343/JÄM, IJ2007/1356/JÄM, IJ2007/1383/JÄM, IJ2007/1721/JÄM** Uppdrag till länsstyrelserna om insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck
4. **IJ2007/2460/JÄM, IJ2007/2878/JÄM, IJ2007/3355/JÄM, IJ2008/326/JÄM, IJ2008/354/JÄM** Uppdrag till länsstyrelserna om insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
5. **IJ2007/2460/JÄM** Medelstillelning rörande länsstyrelsernas fortsatta uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
6. **IJ2007/2460/JÄM, IJ2009/2365/JÄM, IJ2010/2218/JÄM** Medelstillelning rörande länsstyrelsernas fortsatta uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
7. **IJ2010/961/JÄM** Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att genomföra insatser i syfte att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja
8. **IJ2010/1983/UF, IJ2010/2218/JÄM** Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder
9. **IJ2009/2315/JÄM, IJ2010/112/JÄM, IJ2010/147/JÄM m. fl.** Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder
10. **U2011/4665/UC** Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att göra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja
11. **U2011/4322/JÄM** Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att utveckla och sprida en vägledning för stöd och rehabilitering av unga
12. **U2011/7068/UC** Uppdrag att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja
13. **U2011/7064/JÄM, U2011/6952/JÄM** Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13
14. **U2013/5290/JÄM** Uppdrag att utveckla ett nationellt kompetensteam
15. **U2014/2229/JÄM** Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13
16. **2014/2666/UC** Uppdrag att genomföra insatser för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap liksom hedersrelaterat våld och förtryck
17. **U2013/5292/JÄM** Uppdrag att ta fram vägledande material (könsstympling)

Bilaga 2 - Utvärdering av Länsstyrelsen Östergötlands arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, Almedalsveckan

Under Almedalsveckan v.27 2014 anordnade Länsstyrelsen Östergötland seminarier, föreläsningar och paneldebatter om hedersrelaterat förtryck och våld. Arrangemanget ägde rum på Fenomenalens gård på Skeppsbron 6 i Visby. Dessa seminarier var kopplade till Länsstyrelsens nationella uppdrag att leda, samordna och stödja arbetet för att förhindra att barn och unga utsätts för hedersrelaterat våld, förtryck, barn- och tvångsäktenskap och könsstympning.

I arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld, förtryck, barn- och tvångsäktenskap samt förhindra att barn och unga utsätts för könsstympning utgår Länsstyrelsen Östergötland från ett barn- och ungdomsperspektiv. Länsstyrelsens värdegrund är att alla barn ska ha samma skydd av den lagstiftning som finns samt FN:s konventioner med starkt fokus på barnkonventionen.

Ungefärliga åhörarsiffror

Måndag

Pass 1: "Hur kan politiken verka för att hedersvåldutsatta får den hjälp de har rätt till och behov av?"

Antal åhörare: ca 70.

Pass 2: "Kompetensteam mot HRV, könsstympning, barn- & tvångsäktenskap - erfarenheter från andra länder"

Antal åhörare: ca 32.

Pass 3: "Samverkan på lokal nivå i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck"

- Vad krävs för att en kommun ska få en väl fungerande samverkan, när det gäller barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?

Antal åhörare: ca 40.

Tisdag

Pass 1: "Ny lagstiftning mot barn- och tvångsäktenskap"

Antal åhörare: ca 60.

Pass 2: "Pojkars och unga mäns dubbla roller i en hederskontext - utsatt och krav på att utsätta närstående"

Antal åhörare: ca 60.

Pass 3: "Hur kan vi bli bättre på att se och förstå unga HBTQ-personer som lever i en hederskontext?"

Antal åhörare: ca 52.

Onsdag

"Kärleken är fri - men det är inte en verklighet för alla barn och unga i Sverige"

Kl. 13:00-16:00 spelades teatern "Kärleken är fri!" med efterföljande diskussion på S:t Hansskolan, S:t Hansgatan 32.

Antal åhörare: ca 25.

Torsdag

Pass 1: "Könsstämpning av flickor: Den tysta frågan"

Antal åhörare: ca 100.

Pass 2: "Arbete/förebyggande arbete mot könsstämpning"

Antal åhörare: ca 60.

Pass 3: "Trippelt utsatt – intellektuell funktionsnedsättning och heder"

Antal åhörare: ca 65.

Fredag

Pass 1: "Hur gör vi lagen mot barn- och tvångsäktenskap levande?"

Antal åhörare: ca 50.

Pass 2: "Sommarlovet som aldrig tog slut..."

Antal åhörare: ca 26.

Mediatäckning

Inför och under Almedalsveckan genomförde både radio och tv intervjuer med våra deltagare och ansvariga från Länsstyrelsen. Några av de intervjuer som genomfördes:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=5908588>

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2122&artikel=5909510>

https://www.facebook.com/permalink.php?id=351254901645166&story_fbid=542996069137714

https://www.facebook.com/permalink.php?id=166898163327242&story_fbid=909416049075446

Bifogat finns ett utdrag över några av de skriftliga artiklar som skrevs om Länsstyrelsens medverkan under Almedalsveckan.

Bilaga 3 Förteckning över föreläsare

Namn	Myndighet/företag/organisation	Föreläsningsområde
Anette Franzén	SFI-lärare i Norrköping	Pojkar/män, utbildningsmaterial Skola
Anissa Mohammed Hassan	Sakkunnig i könsstämpning av flickor och kvinnor, Länsstyrelsen Östergötland	Könsstämpning
Arkan Asaad	Föreläsare och författare	Tvångsäktenskap, pojkar och heder
Astrid Schlytter	Docent i rättssociologi och forskare vid Institutionen för mediastudier vid Stockholms universitet	Skola, pojkar/män, socialtjänst
Azam Quarai	Verksamhetschef Linnamottagningen	Skyddat boende
<u>Barbro</u> Andersson	Kurator på Ungdomsmottagningen i Norrköping	Hälso- och sjukvård, trauma
Bayan Nasih	Socialsekreterare på Socialtjänsten Stockholms stad	Socialtjänst, könsstämpning
Behroz Kurdahmadi	Lärare språkintruktionsprogrammet Örebro	Skola, pojkar/män
Bo Lagerkvist	Kriminalkommissarie, Polismyndigheten Södermanland	Polisärenden
Christina Malmqvist	Socialtjänsten Lunds kommun, HRV-strateg	Socialtjänst
Devin Rexvid	Socionom och doktorand i socialt arbete vid Umeå universitet	Pojkar/män, maskulinitet och heder
Gunilla von Wachenfeldt	Advokat på Advokatbyrån Wiklund Skoglund Wachenfeldt AB	HRV-ärenden vad gällde vårdnad, LVU och brottmål
Hanna Harnesk	Psykolog, Kriminalvården	Pojkar/män, trauma
Hanna Linell	Socionom och doktorand i socialt arbete vid Stockholms universitet	Socialtjänst, LVU
<u>Iman</u> Hussein	Socialtjänsten Söderhamns kommun, HRV-strateg	Socialtjänst, polis, hälso-/sjukvård
Juno Blom	Utvecklingsledare på Länsstyrelsen Östergötland, Regeringens särskilda utredare för att ta fram en strategi för att mäns våld mot kvinnor skall upphöra	Skola, socialtjänst, polis
Kirsten Grönlien Zetterkvist	Religionsfilosof och lektor i didaktik, Stockholm universitet	Skola
Lena Persson	Skyddsjouren i Ängelholm	Skyddade personuppgifter, skyddad identitet
Maha Eichoue	Utvecklingsledare våld i nära relation, Länsstyrelsen Östergötland	HRV-arbete på länsnivå, ViNR

Mariet Ghadimi	Verksamhetschef TRIS, doktorand i lärandets villkor för flickor och pojkar med tvåkulturell bakgrund på Stockholms universitet	Intellectuell funktionsnedsättning, Hälso- och sjukvård
Marléne Stenman	Gymnasielärare i Mjölby samt utbildningskonsult	Skola
Maya Wolinder Lind	Jämställdhetshandläggare, Länsstyrelsen Östergötland	Samverkan berörda aktörer
Melissa Delir	Författare	Att bryta upp med familjen, empowerment
Mikael Hiljegren	Länskriminalenheten Stockholm	Polis, skydd och säkerhet
Mikael Thörn	Inspektionen för vård & omsorg, förstesekreterare för Utredningen för att ta fram en strategi för att mäns våld mot kvinnor skall upphöra	Socialtjänst, hälso- /sjukvård
Petra Blom Andersson	Stödsamordnare Centrala Elevhälsan i Norrköpings kommun	Könsstämpning, kommunal samverkan, skyddade personuppgifter, skola
Salar Shalmasi	Sexolog på Järva mansmottagning	Pojkar/män, sexualitet
Sara Bäckström	Linnamottagningen	Skyddat boende
Vanja Berggren	Docent i folkhälsovetenskap som doktorerat om Kvinnlig könsstämpning i ursprungsland (Sudan) samt i Sverige efter immigration, Medicinska Fakulteten, Lunds Universitet	Könsstämpning

Bilaga 4 Sammanställning utbildningsinsatser för perioden *2011-12-31 till 2015-02-15*,

Länsstyrelsen Östergötland har under perioden 2011-12-31 till 2015-02-15, genomfört utbildningar som redovisas i tabell nedan¹.

1.	UPPDRAG	FRÅN DATUM	TILL DATUM	PLATS/ARRANG ÖR	MÅLGRUPP/ER	FÖRELÄSARE	ANTAL NÄRVARANDE	KOMMENTAR
2.	Våga göra skillnad	2012-02-07		Växjö	Socialtjänst, skola, polis, NGO:s, Kronoberg län	Juno Blom	120 stycken	
3.	Våga göra skillnad	2012-02-08		Helsingborg	Politiker, verksamheter på lokal nivå	Juno Blom	70 stycken	
4.	Våga göra skillnad	2012-03-14	2012-03-16	Sätra Bruk	Uppstartskonferens pilotkommunerna	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bayan Nasih, Bo Lagerkvist, Ann Wilkens	25 stycken	
5.	Gift mot sin vilja	2012-03-19		Linköping	Förvaltningsrätten	Juno Blom, Hanna Linell	40 stycken	
6.	Våga göra skillnad	2012-04-02		Oskarshamn	Verksamheter på lokal nivå, Kalmar län	Juno Blom	40 stycken	
7.	Gift mot sin vilja	2012-04-12		Jönköping	Kammarrätten	Hanna Linell	100 stycken	
8.	Gift mot sin vilja	2012-04-13		Linköping	Åklagarmyndigheten	Juno Blom	25	
9.	Våga göra skillnad	2012-04-16		Botkyrka	Socialtjänst	Hanna Linell	30 stycken	
10.	HRV Nationellt	2012-04-17		Stockholm/Länsstyr elsen Östergötland	Verksamheter på lokal nivå, myndigheter och NGO:s, nationellt	Devin Rexvid, Arkan Asaad	200 stycken	
11.	Våga göra skillnad	2012-05-08		Mullsjö	Politiker	Juno Blom	20 stycken	
12.	Våga göra skillnad	2012-05-23	2012-05-25	Sätra Bruk	Socialtjänst	Juno Blom, Astrid Schlytter, Hanna Linell, Ann Wilkens, Bayan Nasih, Lena Persson	31 stycken	
13.	Gift mot sin vilja	2012-05-29		Luleå	Myndigheter	Devin Rexvid	30 stycken	
14.	Gift mot sin vilja	2012-05-30		Stockholm	Kriminalvården, nationellt	Juno Blom	50 stycken	
15.	Våga göra skillnad	2012-06-01		Länsstyrelsen Östergötland	Myndigheter och NGO:s, förberedande samtal könsstämpning	Juno Blom, Astrid Schlytter	10 stycken	

¹ Antalet närvarande är uppskattningsvis.

16.	Gift mot sin vilja	2012-06-11		Stockholm	Frivilligorganisationer (NGO:s)	Juno Blom, Astrid Schlytter	35 stycken	
17.	Gift mot sin vilja	2012-08-14		Alvesta	Skolpersonal	Juno Blom	120 stycken	
18.	Gift mot sin vilja	2012-08-15		Lycksele	Lärare	Astrid Schlytter, Devin Rexvid	50 stycken	
19.	Våga göra skillnad	2012-08-16		Lycksele	Socialtjänst, boendepersonal, EKB	Astrid Schlytter, Devin Rexvid	40 stycken	
20.	Våga göra skillnad	2012-09-05	2012-09-07	Sätra Bruk	Polis	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bayan Nasih, Maria Ridderstolpe, Bo Lagerkvist, Mikael Hiljegren, Lena Persson	40 stycken	
21.	Våga göra skillnad	2012-09-05		Borlänge	Socialtjänst	Juno Blom	60 stycken	
22.	Gift mot sin vilja	2012-09-20		Göteborg	Kvinnofolkhögskolan	Juno Blom	100 stycken	
23.	Gift mot sin vilja	2012-09-28		Söderhamn	Skolledare, lärare	Astrid Schlytter, Kirsten Grönlén Zetterqvist	35 stycken	
24.	HRV nationellt	2012-10-01		Linköping	Kvinnojour	Juno Blom	15 stycken	
25.	Gift mot sin vilja	2012-10-02		Helsingfors, Finland	Politiker, myndigheter	Juno Blom	150 stycken	
26.	Våga göra skillnad	2012-10-17	2012-10-19	Sätra Bruk	Hälso-och sjukvård	Juno Blom, Hanna Linell, Ann Wilkens, Bayan Nasih, Ifrah Kirih, Iman Hussein, Lena Persson	20 stycken	
27.	Gift mot sin vilja	2012-10-18		Helsingfors, Finland	NGO:s	Astrid Schlytter	120 stycken	
28.	Våga göra skillnad	2012-10-22		Västerås	Kommunal verksamhet	Juno Blom	120 stycken	
29.	Våga göra skillnad	2012-10-23		Pajala	Socialtjänst, polis och skola	Devin Rexvid	30 stycken	
30.	Gift mot sin vilja	2012-10-31		Söderhamn	Skolledare och lärare	Astrid Schlytter	35 stycken	
31.	Gift mot sin vilja	2012-11-06		Linköping	Nationell konferens Frivilligcentraler	Juno Blom	70 stycken	
32.	Våga göra skillnad	2012-11-07		Stockholm	Informationsdag politiker och chefer	Juno Blom, Bo Lagerkvist, Elisabeth Nilsson, Göran Lambertz, Lisa Modée	34 stycken	
33.	Gift mot sin vilja	2012-11-08		Polismuseet, Stockholm	Skolpersonal	Juno Blom	25 stycken	
34.	Våga göra skillnad	2012-11-15		Västerås	Socialtjänst, chefer	Juno Blom	10 stycken	
35.	Våga göra skillnad	2012-11-15		Botkyrka	Kuratorer, elevhälsan, skolsköterskor och läkare	Hanna Linell	50 stycken	
36.	Gift mot sin vilja	2012-11-16		Göteborg	Brottsofferjouren	Juno Blom	75 stycken	
37.	Våga göra skillnad	2012-11-28	2012-11-29	Lund	Utbildningskonferens testpilot	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bo Lagerkvist, Bayan Nasih, Lena Persson	55 stycken	
38.	Våga göra skillnad	2012-11-28		Kristianstad	Verksamheter på lokal nivå	Juno Blom	150 stycken	

39.	Våga göra skillnad	2012-12-03		Linköping	Rundabordssamtal Könsstympning	Juno Blom	15 stycken	
40.	Gift mot sin vilja	2012-12-03		Linköping/Länsstyrelsen Östergötland	Myndighetsnätverk, nationellt	Juno Blom, Astrid Schlytter	15 stycken	
41.	Könsstympning	2012-12-03		Linköping/Länsstyrelsen Östergötland	Könsstympning – Myndigheter och NGO:s, nationellt	Juno Blom, Astrid Schlytter	25 stycken	
42.	Våga göra skillnad	2012-12-07		Jokkmokk	Socialtjänst, polis, skola, NGO:s	Juno Blom	70 stycken	
43.	Våga göra skillnad	2012-12-12	2012-12-14	Sätra Bruk	Skola	Astrid Schlytter, Kirsten Grönlén Zetterkvist, Petra Blom Andersson, Iman Hussein, Lena Persson	31 stycken	
44.	Gift mot sin vilja	2012-12-18		Stockholm	Rädda Barnen, ” <i>Det handlar om kärlek</i> ” (DHK)	Astrid Schlytter	15 stycken	
45.	Gift mot sin vilja	2013-01-09		Norrköping	Rädda Barnen, DHK	Astrid Schlytter	100 stycken	
46.	Gift mot sin vilja	2013-01-16		Linköping	Kriminalvården, Region Öst	Juno Blom	50 stycken	
47.	Gift mot sin vilja	2013-01-22		Stockholm	Skolverket rektorsutbildning för ansvariga aktörer, nationellt	Juno Blom, Astrid Schlytter	10 stycken	
48.	Våga göra skillnad	2013-01-31 21-08-07	Stockholm	Länsstyrelsen Östergötland	Skyddade boenden	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bayan Nasih, Bo Lagerkvist	25 stycken	
49.	Gift mot sin vilja	2013-02-07		Norge	Arbetsseminarium Sverige, Danmark och Norge	Astrid Schlytter	20 stycken	
50.	Gift mot sin vilja	2013-02-07		Stockholm	Åklagarmyndigheter, nationellt	Juno Blom	25 stycken	
51.	Våga göra skillnad	2013-02-13	2013-02-15	Sätra Bruk	Uppföljningskonferens Pilotkommunerna	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bayan Nasih, Lena Persson	29 stycken	
52.	Våga göra skillnad	2013-02-18		Söderhamn	Skolpersonal	Astrid Schlytter	15 stycken	
53.	Gift mot sin vilja	2013-02-22		Stockholm	Linnamottagningen, familjearbete, nationellt	Juno Blom, Astrid Schlytter	120 stycken	
54.	Gift mot sin vilja	2013-03-05		Jönköping	Landstinget i Jönköpings län	Juno Blom	150 stycken	
55.	Våga göra skillnad	2013-03-07		Stockholm	Socialtjänst pilotkommunerna	Juno Blom, Astrid Schlytter, Mikael Thörn	29 stycken	
56.	Våga göra skillnad	2013-03-08		Stockholm	Polis pilotkommunerna	Juno Blom, Bo Lagerkvist	20 stycken	
57.	Gift mot sin vilja	2013-03-19	2013-03-20	Stockholm/Rikspolisstyrelsen och Länsstyrelsen Östergötland	Rikspolisstyrelsen, kontaktpersoner i landet	Juno Blom, Bo Lagerkvist	50 stycken	
58.	Gift mot sin vilja	2013-03-21		Göteborg	Kriminalvården, nationellt	Juno Blom	100 stycken	
59.	Gift mot sin vilja	2013-03-22		Kalmar	Skola, Kalmar län	Juno Blom	140 stycken	
60.	Gift mot sin vilja	2013-03-27		Örebro	Läkare, AT-seminarium, Örebro	Juno Blom	30 stycken	

					län			
61.	Våga göra skillnad	2013-04-09		Östersund	Länsstyrelsen Jämtlands län	Astrid Schlytter	50 stycken	
62.	Våga göra skillnad	2013-04-10	2013-04-11	Umeå	Polismyndigheten Västerbottens län	Astrid Schlytter, Bo Lagerkvist	60 stycken	
63.	Gift mot sin vilja	2013-04-11		Luleå	Nationella Trygghetskonferensen	Devin Rexvid	30 stycken	
64.	Gift mot sin vilja	2013-04-11		Nyköping	Landstinget Sörmland	Maha Eichoue	30 stycken	
65.	Våga göra skillnad	2013-04-16		Stockholm	Verksamheter på lokal nivå, pilotkommunerna	TRIS/Alma Europa/Länsstyrelsen Östergötland	100 stycken	
66.	Våga göra skillnad	2013-04-17	2013-04-19	Sätra Bruk	Polis, socialtjänst och skyddade boenden, nationellt (pilotkommunerna)	Juno Blom, Astrid Schlytter, Emma Westin, Mikael Thörn, Bayan Nasih, Lena Persson, Mikael Hiljegren	32 stycken	
67.	Våga göra skillnad	2013-04-17		Töreboda	Hedersrelaterat våld och kommunal samverkan	Juno Blom	40 stycken	
68.	Gift mot sin vilja	2013-04-24		Katrineholm	Sörmlands Landsting	Juno Blom	45 stycken	
69.	Våga göra skillnad	2013-04-26		Strömstad	Verksamheter på lokal nivå	Juno Blom	100 stycken	
70.	Gift mot sin vilja	2013-05-15		Söderhamn	Skolpersonal	Astrid Schlytter	15 stycken	
71.	Gift mot sin vilja	2013-05-28	2013-05-29	Oslo, Norge	Nordiskt expertmöte, departementet	Astrid Schlytter	25 stycken	
72.	HRV nationellt	2013-06-17		Stockholm	HRV nätverksträff Länsstyrelserna	Iman Hussein, Juno Blom, Maha Eichoue, Johan Viklund, Maya Wolinder Lind, Maria Tapani Ekholm, Tomas Wetterberg, Emma Westin	26 stycken	
73.	HRV nationellt	2013-06-18		Vimmerby	Folkhögskolor	Juno Blom	100 stycken	
74.	HRV nationellt	2013-08-28		Stockholm	Myndighetspersoner och jourer	Astrid Schlytter	20 stycken	
75.	HRV nationellt	2013-08-29		Linköping	Kriminalvården Öst	Juno Blom	90 stycken	
76.	HRV nationellt	2013-09-03		Göteborg	Kriminalvården nationellt	Hanna Linell	30 stycken	
77.	HRV nationellt	2013-09-10		Stockholm	Myndighetspersoner	Anissa Mohammed Hassan, Astrid Schlytter, Nima Ismail	50 stycken	
78.	HRV nationellt	2013-09-12		Mjölby	Personligt ombud, Region Öst	Juno Blom	Uppgift saknas	
79.		2013-09-12		Mjölby	Personliga ombud	Juno Blom	30 stycken	
80.	Gift mot sin vilja	2013-09-19		Länsstyrelserna i Örebro, Värmland och Östergötland, Örebro	Myndighetspersoner, socialtjänst, boende personal	Juno Blom, Emma Westin, Bo Lagerkvist, FMU	Uppgift saknas	
81.	HRV nationellt	2013-09-19		Göteborg	Åklagarmyndigheten i	Astrid Schlytter	50 stycken	

					Jönköpings län			
82.	Våga göra skillnad	2013-09-25		Linköping	Socialtjänsten Östergötlands län	Hanna Linell, Iman Hussein	89 stycken	
83.	Våga göra skillnad	2013-09-25		Linköping	Socialtjänst	Hanna Linell, Iman Hussein	100 stycken	
84.	Könsstympning	2013-09-26		Norrköping kommun	Hälso- och sjukvård, skolpersonal, socialtjänst	Anissa Mohammed Hassan,	250 stycken	
85.	Våga göra skillnad	2013-10-01		Resursteam heder Karlstad	Karlstad socialtjänst	Juno Blom	17 stycken	
86.	Våga göra skillnad	2013-10-02		Karlstad	Familjehemscentralen, socialtjänsten, utredande socialsekreterare	Juno Blom	120 stycken	
87.	HRV nationellt	2013-10-04		Växjö kommun	Verksamheter på lokal nivå	Zubeyde Demirörs	Uppgift saknas	
88.	HRV nationellt	2013-10-07		Stockholm	HRV nätverksträff Länsstyrelserna	Emma Westin, Iman Hussein, Maria Tapani Ekholm, Maya Wolinder Lind, Juno Blom, Johan Viklund, Tomas Wetterberg	24 stycken	
89.	Gift mot sin vilja	2013-10-07		FN-förbundet, Norrköping	Öppen föreläsning	Juno Blom	90 stycken	
90.	HRV nationellt	2013-10-10		Malmö	Nationell utbildning för Kriminalvården	Juno Blom	110 stycken	
91.	HRV nationellt	2013-10-10		Norrköping	Kungsgårdsgymnasiet	Juno Blom	150 stycken	
92.	Våga göra skillnad	2013-10-11		Karlstad	Elevhälsa och skolledning	Juno Blom	130 stycken	
93.	HRV nationellt	2013-10-15	2013-10-16	Skolverket, Stockholm	Skolpersonal	Astrid Schlytter	70 stycken	
94.	Våga göra skillnad	2013-10-15	2013-10-16	Länsstyrelsen Jämtlands län, Östersund	Riktad utbildning till verksamheter på lokal nivå	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bo Lagerkvist, Iman Hussein, Azam Quarai	400 stycken	
95.	HRV nationellt	2013-10-17		Stockholm	Nätverksmöte kommunsamverkan Kompotten	Maya Wolinder Lind	44 stycken	
96.	Våga göra skillnad	2013-10-21		Skellefteå	Politiker och verksamheter på lokal nivå, Guldstadens kvinnojour	Astrid Schlytter	120 stycken	
97.	HRV nationellt	2013-10-22		Länsstyrelsen Kalmar, Kalmar	Verksamheter på lokal nivå	Maya Wolinder Lind	30 stycken	21 88 06
98.	Våga göra skillnad	2013-10-24		Resursteam heder Borlänge	Verksamheter på lokal nivå	Juno och Bayan	15 stycken	
99.	Våga göra skillnad	2013-10-25		Linköping	Socialtjänst	Iman Hussein och Hanna Linell	63 stycken	
100.	Våga göra skillnad	2013-10-26		Huskvarna	Socialtjänst, polis, skola, hälso-	Juno Blom, Iman Hussein,	253 stycken	

					sjukvård, frivilligorganisationer	Barbro Andersson, Bo Lagerqvist		
101	Gift mot sin vilja	2013-10-28		RPS, Stockholm	Skolpersonal	Juno Blom	50 stycken	Skolforum, utbildningsuppdraget
102	Våga göra skillnad	2013-10-29		Gävle	Verksamheter på lokal nivå, Länsstyrelsen i Gävleborg, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i Gävleborg	Juno Blom, Astrid Schlytter, Bo Lagerkvist, Mikael Thörn, Mikael Hiljegren	200 stycken	
103	Våga göra skillnad	2013-10-30		Stockholm	Politiker och chefer	Juno Blom, FMU, Iman Hussein, Astrid Schlytter	50 stycken	
104	Våga göra skillnad	2013-10-30		Stockholm	Politiker och chefer	Juno Blom, Astrid Schlytter, Chaz Akoshile, Iman Hussein	60 stycken	
105	Våga göra skillnad	2013-10-31		Karlskrona kommun	Verksamheter på lokal nivå	Emre Güngör	Uppgift saknas	
106	Gift mot sin vilja	2013-11-07		Rädda Barnen, Stockholm	Frivilligorganisationer	Astrid Schlytter	30 stycken	
107	Könsstympling	2013-11-07		Linköping	Frivilligorganisationer	Juno Blom, Bayan Nasih	100 stycken	
108	Gift mot sin vilja	2013-11-08		Söderhamn	Skolverket, Lärare/skolledare, Gävleborgs län	Astrid Schlytter, Iman Hussein	50 stycken	Fortsättningsutbildning lärare/skolledare
109	HRV nationellt	2013-11-11	2013-11-12	Stockholm	HRV nätverksträff Länsstyrelserna	Juno Blom, Maya Wolinder Lind, Maria Tapani Ekholm, Emma Westin, Johan Viklund, Iman Hussein, Maha Eichoue	23 stycken	
110	HRV nationellt	2013-11-15		Linköping	Hälso- och sjukvård, Kvinnohälsan i Östergötland	Juno Blom	110 stycken	Bättre bemötande inom vården för kvinnor och unga flickor utsatta för HRV
111	Våga göra skillnad	2013-11-19	2013-11-21	Dalarna	Polismyndigheten i Dalarna samt socialtjänst	Bo Lagerkvist	150 stycken	
112	Våga göra skillnad	2013-11-22		Stockholm	NCK, länsstyrelserna	Juno Blom, Iman Hussein	Uppgift saknas	
113	Våga göra skillnad	2013-11-26		Länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköping	Verksamheter på lokal nivå i länet	Juno Blom, Iman Hussein, Bo Lagerkvist, Barbro Andersson	253 stycken	
114	Gift mot sin vilja	2013-11-27		Stockholm	Myndighetsnätverk	Maria Tapani Ekholm, Maya Wolinder Lind, Juno Blom	11 stycken	
115	Våga göra skillnad	2013-11-28		Folkpartiet, Liberala	Riksdagen	Kompetensteamet	100 stycken	

				kvinnor, Stockholm				
116	Gift mot sin vilja	2013-12-03		Stockholm	Brottoffermyndigheten, advokatsamfundet	Hanna Linell	20 stycken	Hedersrelaterat våld och förtryck, kollektivistiska strukturer
117	Våga göra skillnad	2013-12-03		Göteborg, Länsstyrelsen Västra Götalands län	Samverkan på lokal nivå	Juno Blom	90 stycken	
118	Könsstympning	2013-12-10		Västerås	Verksamheter på lokal nivå	Juno Blom, Bayan Nasih	100 stycken	
119	Våga göra skillnad	2013-12-13		Länsstyrelsen Västernorrland, Härnösand	Verksamheter på lokal nivå	Juno Blom, Astrid Schlytter	150 stycken	
120	HRV nationellt	2014-01-13		Stockholm	Dragning för internationella samordnaren	Juno Blom	8 stycken	
121	HRV nationellt	2014-01-14		Stockholm	Nätverksmöten Länsstyrelserna	Juno Blom, Maya Wolinder Lind, Emma Westin, Maria Tapani Ekholm, Maha Eichoue	25 stycken	
122	HRV nationellt	2014-01-14		Stockholm	HRV-nätverksträff Länsstyrelserna	Maya Wolinder Lind, Juno Blom, Maha Eichoue, Maria Tapani Ekholm, Emma Westin, Iman Hussein, Mona Hallström Hjorth, Johan Viklund	28 stycken	
123	Våga göra skillnad	2014-01-15		Karlstad	Skolpersonal	Juno Blom	110 stycken	
124	Våga göra skillnad	2014-01-16		Norrköping	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom	70 stycken	
125	Könsstympning	2014-01-16		Norrköping	Personal på Gustav Adolfsskolan	Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
126	Våga göra skillnad	2014-01-22		Mjölby	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Bo Lagerkvist	200 stycken	
127	Gift mot sin vilja	2014-01-24		Stockholm	Migrationsverket	Bo Lagerkvist	15 stycken	
128	Könsstympning	2014-01-29		Norrköping	Sjuksköterskor centrala elevhälsan	Anissa Mohammed Hassan, Petra Blom Andersson	30 stycken	
129	Våga göra skillnad	2014-02-04		Värmland	Polismyndigheten	Bo Lagerkvist, Juno Blom	200 stycken	
130	Våga göra skillnad	2014-02-05		Mjölby kommun	Socialtjänst	Iman Hussein	90 stycken	
131	Könsstympning	2014-02-05		Norrköping	Samtal med ungdomar på Kungsgårdsgymnaiet	Anissa Mohammed Hassan, Juno Blom, Maha Eichoue, Emma Westin	400 stycken	
132	Könsstympning	2014-02-06		Göteborg	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Vanja Berggren	140 stycken	

133	Könsstämpning	2014-02-06		Norrköping	Samtal med ungdomar på Kungsgårdsgymnalet	Anissa Mohammed Hassan, Juno Blom, Maha Eichoue, Iman Hussein, Emma Westin	400 stycken	
134	Gift mot sin vilja	2014-02-11		Stockholm	Kriminalvården	Devin Rexvid	200 stycken	
135	Könsstämpning	2014-02-13		Stockholm	Hälsokommunikatörer, samhällskommunikatörer	Anissa Mohammed Hassan	500 stycken	
136	Gift mot sin vilja	2014-02-20				Juno Blom	Uppgift saknas	
137	Våga göra skillnad	2014-02-26		Bollnäs kommun	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein	100 stycken	
138	Könsstämpning	2014-02-27		Norrköping	Skola	Anissa Mohammed Hassan	50 stycken	
139	Könsstämpning	2014-03-03	2014-03-04	Riyadh, Saudiarabien		Vanja Berggren	80 stycken	
140	Våga göra skillnad	2014-03-06		Vetlanda	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom	120 stycken	
141	Könsstämpning	2014-03-11		Norrköping	Komvux, SFI	Anissa Mohammed Hassan	200 stycken	
142	Könsstämpning	2014-03-12		Norrköping	Chatt med Norrköpings Tidningar	Anissa Mohammed Hassan, Juno Blom, Emma Westin	50 stycken	
143	Våga göra skillnad	2014-03-18	2014-03-19	Länsstyrelsen Norr- och Västerbotten	Resursgrupp HRV	Juno Blom	16 stycken	
144	Våga göra skillnad	2014-03-18	2014-03-19	Luleå	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom	40 stycken	
145	Gift mot sin vilja	2014-03-19		Stockholm	Skolverket	Astrid Schlytter	15 stycken	
146	Gift mot sin vilja	2014-03-19		Stockholm	Skatteverket	Mikael Thörn	30 stycken	
147	Könsstämpning	2014-03-19		Västerås	Kommun och Landsting	Anissa Mohammed Hassan, Vanja Berggren	300 stycken	
148	Gift mot sin vilja	2014-03-20		Solna	Migrationsverket	Juno Blom/Sara Bäckström	60 stycken	
149	Våga göra skillnad	2014-03-21		Gävleborgs län	Socialtjänst	Iman Hussein	150 stycken	
150	Våga göra skillnad	2014-03-21		Gävle	Polis	Bo Lagerkvist	200 stycken	
151	Våga göra skillnad	2014-03-24		Söderhamn, Bollnäs, Ovanåker	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein	90 stycken	
152	Könsstämpning	2014-03-24		Linköping	Samtal med ungdomar på Anders Ljungstedts gymnalet	Anissa Mohammed Hassan	200 stycken	
153	Gift mot sin vilja	2014-03-25			Skatteverket	Juno Blom	30 stycken	
154	Könsstämpning	2014-03-25	2014-03-26	Norrköping	Komvux, SFI	Anissa Mohammed Hassan	135 stycken	
155	Gift mot sin vilja	2014-03-26		Gävle	Gävle universitet	Juno Blom, Azam Quarai	70 stycken	
156	Gift mot sin vilja	2014-03-28		Stockholm	Myndighetsnätverket	Juno Blom, Maya Wolinder Lind	19 stycken	
157	Våga göra skillnad	2014-03-31		Karlstad kommun	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman hussein	15 stycken	

158	HRV nationellt	2014-04-01	2014-04-02	Mittlän	Spetskompetens	Juno Blom, Astrid Schlytter, Azam Quarai, Iman Hussein, m.fl.	28 stycken	
159	Gift mot sin vilja	2014-04-01	2014-04-02	Bålstad	Spetskompetensutbildning tillsammans med Länsstyrelserna Mittlän	Juno Blom, Maya Wolinder Lind	150 stycken	
160	Könsstympling	2014-04-02		Linköping	Socialtjänst i Östergötlands län	Bayan Nasih, Vanja Berggren, Anissa Mohammed Hassan	250 stycken	
161	Könsstympling	2014-04-03		Linköping	Skola	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan, Bayan Nasih, Vanja Berggren	250 stycken	
162	Våga göra skillnad	2014-04-07		Gävleborgs län	Specialpedagoger	Iman Hussein	50 stycken	
163	Våga göra skillnad	2014-04-07		Söderhamn	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein	70 stycken	
164	Våga göra skillnad	2014-04-08		Norrköpings kommun	HRV-grupp	Iman Hussein, Petra Blom Andersson	5 stycken	
165	Gift mot sin vilja	2014-04-08		Stockholm	Frivilligorganisationer	Astrid Schlytter	35 stycken	
166	Våga göra skillnad	2014-04-08		Norrköpings kommun	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom, Iman Hussein	60 stycken	
167	Gift mot sin vilja	2014-04-09		Örebro	AT-läkare	Azita Iranipour	Uppgift saknas	
168	Gift mot sin vilja	2014-04-09		Västerås	Landsting	Astrid Schlytter	35 stycken	
169	Gift mot sin vilja	2014-04-09		Västerås	Kommun	Astrid Schlytter	120 stycken	
170	Gift mot sin vilja	2014-04-10		Riksdagen/Socialstyrelsen	Seminarie, hearing	Juno Blom, Mikael Thörn, Anissa Mohammed Hassan	Uppgift saknas	
171	Könsstympling	2014-04-10		Stockholm	Hearing på Socialstyrelsen	Vanja Berggren	80 stycken	
172	Våga göra skillnad	2014-04-10		Söderhamns kommun	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein, Jan Dandanelle	120 stycken	
173	Könsstympling	2014-04-14		Norrköping	Flyktingmedicinskt centrum	Anissa Mohammed Hassan	40 stycken	
174	Våga göra skillnad	2014-04-15		Kalmar län	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Maya Wolinder Lind,	40 st	
175	Gift mot sin vilja	2014-04-16		Uppsala	Länet	Iman Hussein, TRIS	70 stycken	
176	Gift mot sin vilja	2014-04-22		Stockholms	JMK-seminarie på SU	Astrid Schlytter	25 stycken	
177	Könsstympling	2014-04-22		Linköping	Barn och ungdomsnämnden	Anissa Mohammed Hassan, Petra Blom Andersson	30 stycken	
178	Gift mot sin vilja	2014-04-24			Frivilligorganisationer	Astrid Schlytter, Melissa Delir	120 stycken	
179	Gift mot sin vilja	2014-04-28				Astrid Schlytter	Uppgift saknas	
180	HRV regionalt	2014-04-29		Ringarum	Ringarums församling	Juno Blom	30 stycken	
181	Våga göra skillnad	2014-04-29		Malung kommun	Socialtjänst, polis, skola, hälso-	Iman Hussein	70 stycken	

					sjukvård, frivilligorganisationer			
182	Gift mot sin vilja	2014-05-04		Linköping	Socialtjänst, hälso-sjukvård	Bayan Nasih	100 stycken	
183	Gift mot sin vilja	2014-05-05		Skolverket	Skola	Juno Blom, Astrid Schlytter	Uppgift saknas	
184	Könsstympling	2014-05-05		Linköping	Barnmorskor och ungdomsmottagning	Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
185	Våga göra skillnad	2014-05-06		Härnösand	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom, Azam Kuaray, Iman Hussein, Bo Lagerqvist, Marlene Stenman	50 stycken	
186	HRV nationellt	2014-05-06	2014-05-07	Stockholm	Nätverksmöte kommunsamverkan Kompotten	Maya Wolinder Lind, Petra Blom Andersson	60 stycken	
187	Könsstympling	2014-05-06		Linköping	Anders Ljungstedts gymnasium	Anissa Mohammed Hassan	200 stycken	
188	Könsstympling	2014-05-07		Linköping	Anders Ljungstedts gymnasium	Anissa Mohammed Hassan	200 stycken	
189	Våga göra skillnad	2014-05-09		Eskilstuna	Socialtjänst	Hanna Linell	20 stycken	
190	Gift mot sin vilja	2014-05-12	2014-05-15	Nordiskt forum	Deltagare	Juno Blom	50 stycken	
191	HRV nationellt	2014-05-12		Bergen, Norge	Internationell konferens	Juno Blom	150 stycken	
192	Gift mot sin vilja	2014-05-13		Stockholm	Domstolsverket	Juno Blom, Astrid Schlytter, Gunilla von Wachenfeldt, Hanna Linell	30 stycken	
193	Könsstympling	2014-05-13	Rimforsa	Linköping	Barn- och ungdomsläkare US	Anissa Mohammed Hassan	45 stycken	
194	Könsstympling	2014-05-14		Lund och Malmö	Barnmorskor/sjuksköterskor	Vanja Berggren	20 stycken	
195	Gift mot sin vilja	2014-05-14		Stockholm	Domstolsverket	Juno Blom, Astrid Schlytter, Gunilla von Wachenfeldt, Hanna Linell	30 stycken	
196	Könsstympling	2014-05-14		Karlstad	Resurspersoner	Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
197	HRV nationellt	2014-05-19		Luleå	Norrälänens kommuner, Migrationsverket, Länsstyrelsen Norrbotten, Länsstyrelsen Västerbotten	Maya Wolinder Lind, TRIS	50 stycken	
198	Våga göra skillnad	2014-05-20		Norrköping	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein, Juno Blom	Uppgift saknas	
199	Könsstympling	2014-05-20		Karlstad	Polis, Socialtjänst, BVC	Anissa Mohammed Hassan	250 stycken	
200	Våga göra skillnad	2014-05-21		Linköping	Skola	Juno Blom, Iman Hussein	90 stycken	
201	Könsstympling	2014-05-21		Norrköping	Skyddade boenden	Anissa Mohammed Hassan	300 stycken	
202	Gift mot sin vilja	2014-05-22		Linköping	Kriminalvården	Juno Blom	Uppgift saknas	
203	Våga göra skillnad	2014-05-23		Stockholms stad	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Vanja Berggren, Bayan Nasih, Juno Blom, Iman Hussein	50 stycken	
204	HRV nationellt	2014-05-26		Stockholm	Nätverksmöten Länsstyrelserna	Maria Tapani Ekholm, Emma Westin, Maya Wolinder Lind,	25 stycken	

						Maha Eichoue, Juno Blom		
205	HRV nationellt	2014-05-26		Stockholm	HRV-nätverksträff Länsstyrelserna	Maya Wolinder Lind, Juno Blom, Maha Eichoue, Maria Tapani Ekholm, Emma Westin	27 stycken	
206	Könsstämpning	2014-05-27		Norrköping	Elevhälsan	Anissa Mohammed Hassan	50 stycken	
207	Könsstämpning	2014-06-02		Norrköping	Skolungdomar	Anissa Mohammed Hassan	60 stycken	
208	Könsstämpning	2014-06-03		Linköping	Gymnasieungdomar	Anissa Mohammed Hassan	10 stycken	
209	Våga göra skillnad	2014-06-03		Oskarshamn	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Marléne Stenman	10 stycken	
210	Trauma och pojkar	2014-06-03		Stockholm	Frivilligorganisationer	Astrid Schlytter, Andreas Faehlmann	20 stycken	
211	Våga göra skillnad	2014-06-03		Kalmar	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom, Iman Hussein, Marlene Stenman, Bo Lagerqvist	110 stycken	
212	Våga göra skillnad	2014-06-04		Polis, soc, skola Blekinge	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom, Iman Hussein, Marlene Stenman, Bo Lagerqvist	100 stycken	
213	Könsstämpning	2014-06-05		Linköping	Gymnasieungdomar	Anissa Mohammed Hassan	200 stycken	
214	Könsstämpning	2014-06-09		Linköping US	Läkare och sjuksköterskor	Vanja Berggren, Anissa Mohammed Hassan	10 stycken	
215	Könsstämpning	2014-06-10		Norge	Myndigheter och frivilligorganisationer	Bayan Nasih, Vanja Berggren, Barbro Andersson, Maria Tapani Ekholm	10 stycken	
216	Könsstämpning	2014-06-10		Norrköping	Komvuxpersonal	Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
217	Gift mot sin vilja	2014-06-11		Nordiskt forum	Deltagare	Juno Blom	Uppgift saknas	
218	Könsstämpning	2014-06-11		Stockholm	Granath Havas	Bayan Nasih, Anissa Mohammed Hassan	7 stycken	
219	Könsstämpning	2014-06-11		Linköping US	Gruppen för skydd av barn	Vanja Berggren, Anissa Mohammed Hassan	12 stycken	
220	Gift mot sin vilja	2014-06-12	2014-06- 13	Nordiskt forum	Deltagare	Juno Blom	Uppgift saknas	
221	Könsstämpning	2014-06-14		Lunds Universitet	Barnmorskestudenter	Vanja Berggren	50 stycken	
222	Könsstämpning	2014-06-16		Norrköping	Lärare	Anissa Mohammed Hassan	80 stycken	
223	Könsstämpning	2014-06-17		Stockholm	Hedersvålds Nätverk	Vanja Berggren, Stina Malmqvist	20 stycken	
224	Könsstämpning	2014-06-18		Norrköping	Lärare	Anissa Mohammed Hassan	110 stycken	
225	HRV nationellt	2014-06-30		Almedalen	Allmänhet och politiker	Mikael Thörn, Gunnar Svensson	32 Stycken	
226	HRV nationellt	2014-06-30		Almedalen	Allmänhet och politiker	Iman Hussein, Petra Blom Andersson, Astrid Schlytter, Christina Malmquist	40 Stycken	
227	HRV nationellt	2014-06-30		Almedalen	Allmänhet och politiker	Melissa Delir, Dennis	70 stycken	

						Mohammad, Marlene Stenman		
228	HRV nationellt	2014-07-01		Almedalen	Allmänhet och politiker	Tanya Charif, Michael Thörn, Iman Hussein, Eduardo Grutzky	52 Stycken	
229	HRV nationellt	2014-07-01		Almedalen	Allmänhet och politiker	Arkan Assad, Iman Hussein	60 Stycken	
230	HRV nationellt	2014-07-01		Almedalen	Allmänhet och politiker	Astrid Schlytter, Dennis Mohammad, Juno Blom, Salar Shalmasi, Devin Rexvid	60 stycken	
231	HRV nationellt	2014-07-02		Almedalen	Allmänhet och politiker	Juno Blom	25 Stycken	
232	HRV nationellt	2014-07-03		Almedalen	Allmänhet och politiker	Vanja Berggren, Astrid Schlytter, Petra Blom Andersson	60 Stycken	
233	HRV nationellt	2014-07-03		Almedalen	Allmänhet och politiker	Mariet Ghadimi, Sandra Sarin, Christina Malmqvist	65 stycken	
234	HRV nationellt	2014-07-03		Almedalen	Allmänhet och politiker	Khadra Seerar, Anissa Mohammed Hassan, Bayan Nasih	100 stycken	
235	HRV nationellt	2014-07-04		Almedalen	Allmänhet och politiker	Bayan Nasih, Iman Hussein, Marlene Stenman, Mikael Thörn, Juno Blom	26 stycken	
236	HRV nationellt	2014-07-04		Almedalen	Allmänhet och politiker	Mariet Ghadimi, Juno Blom, Mikael Thörn, Iman Hussein, Astrid Schlytter	50 stycken	
237	Våga göra skillnad	2014-08-12		Söderhamn	Skola	Iman Hussein, Marlene Stenman	80 stycken	
238	Våga göra skillnad	2014-08-13		Sandviken	Skola	Iman Hussein	150 stycken	
239	Könsstämpning	2014-08-20		Halmstad	Sverige Kvinnojourers Riksförbund	Vanja Berggren, Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
240	Könsstämpning	2014-08-21	2014-08-22	Finland	Frivilligorganisationer	Vanja Berggren, Juno Blom, Maria Tapani Ekholm, Anissa Mohammed Hassan, Barbro Andersson	15 stycken	
241	Könsstämpning	2014-08-25		Norrköping	Elevhälsan	Anissa Mohammed Hassan	20 stycken	
242	Könsstämpning	2014-08-26		Norrköping	Gymnasiepersonal	Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
243	Könsstämpning	2014-08-27		Linköping	Rektor, skolsköterskor	Anissa Mohammed Hassan, Maha Eichoue	20 stycken	
244	Gift mot sin vilja	2014-09-01		Stockholm, RPS	Polis	Juno Blom	Uppgift saknas	
245	Könsstämpning	2014-09-02		Stockholm	Socialtjänst	Juno Blom	Uppgift saknas	
246	Könsstämpning	2014-09-02		Stockholm	Lärare	Vanja Berggren, Bayan Nasih, Maria Tapani Ekholm, Anissa Mohammed Hassan	15 stycken	
247	Könsstämpning	2014-09-02		Linköping	Barnahusanställda	Anissa Mohammed Hassan	150 stycken	

248	Könsstympning	2014-09-03		Stockholm	Socialarbetare	Vanja Berggren, Bayan Nasih, Maria Tapani Ekholm	20 stycken	
249	Könsstympning	2014-09-03		Stockholm	Skolan	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan	70 stycken	
250	Könsstympning	2014-09-04		Norrköping	Möte med NAFGEM från Tanzania, Rotary	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan, Petra Blom Andersson	12 stycken	
251	Könsstympning	2014-09-05		Linköping	Åklagare	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan	20 stycken	
252	Våga göra skillnad	2014-09-08		Göteborg	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom, Iman Hussein	100 stycken	
253	Gift mot sin vilja	2014-09-10		Stockholm	Myndighetsnätverket	Juno Blom, Maya Wolinder Lind	18 stycken	
254	Gift mot sin vilja	2014-09-11		Stockholm	Kommunen	Juno Blom	50 stycken	
255	HRV nationellt	2014-09-12		Stockholm	"Sårbarhet sociala frågor"	Juno Blom, Lotta Nilsson	70 stycken	
256	Könsstympning	2014-09-12		Finspång	Socialtjänst, polis, åklagare, skolsköterskor	Anissa Mohammed Hassan	130 stycken	
257	Våga göra skillnad	2014-09-17		Nyköping	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Marléne Stenman, Iman Hussein	100 stycken	
258	Gift mot sin vilja	2014-09-18		Västerås	Samverkan HRV-Länsgrupp Västmanland	Maya Wolinder Lind	25 stycken	
259	Könsstympning	2014-09-18		Luleå, Lst Norrbotten	Skolsköterskor och lärare	Anissa Mohammed Hassan, Vanja Berggren	200 stycken	
260	HRV nationellt	2014-09-19		Västerås	Uppdragsinformation för Länsstyrelsen Västmanland	Maya Wolinder Lind	25 stycken	
261	Könsstympning	2014-09-23		Norrköping	Landsting, akutmottagning, psykiatri	Juno Blom	40 stycken	
262	Våga göra skillnad	2014-09-23		Söderhamn	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer från Gävleborgs län, BVC, MVC; kuratorer	Iman Hussein	75 stycken	
263	Gift mot sin vilja	2014-09-24		Reykjavik, Island	Nordiskt forum	Juno Blom	40 stycken	
264	Könsstympning	2014-09-24		Emmaboda	Socialtjänst, lärare, rektorer, åklagare	Anissa Mohammed Hassan	150 stycken	
265	Våga göra skillnad	2014-09-25		Umeå	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein	40 stycken	
266	Gift mot sin vilja	2014-09-25		Umeå	Skola	Iman Hussein, Juno Blom	40 stycken	
267	HRV nationellt	2014-09-26		Finland		Juno Blom	Uppgift saknas	
268	HRV nationellt	2014-09-30	2014-10-01	Stockholm	HRV-nätverksträff Länsstyrelserna	Juno Blom, Emma Westin, Christina Malmqvist, Vanja Berggren, Astrid Schlytter, Mikael	23 stycken	

						Thörn, Maya Wolinder Lind, Alexandra Nörby, Johan Viklund		
269	HRV regionalt	2014-09-30		Norrköping	Elevhälsan	Devin Rexvid, Hanna Linell	30 stycken	
270	Könsstympning	2014-10-02		Linköping	Personal på Anders Ljungstedts gymnasium	Anissa Mohammed Hassan	80 stycken	
271	Könsstympning	2014-10-06		Norrköping	Länets landsting, kommuner, polis, socialtjänst, UM, BVC	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan	100 stycken	
272	Våga göra skillnad	2014-10-07		Eskilstuna	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Marléne Stenman, Iman Hussein	100 stycken	
273	HRV nationellt	2014-10-08	2014-10-09	Stockholm	Nätverksmöte kommunsamverkan Kompotten	Maya Wolinder Lind, Juno Blom	51 stycken	
274	Våga göra skillnad	2014-10-08		Länsstyrelsen Västra Götaland, Göteborg	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Juno Blom, Iman Hussein, Christina Malmqvist, Petra Blom Andersson	67 stycken	
275	Våga göra skillnad	2014-10-08		Göteborg	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Christina Malmqvist, Emma Westin	80 stycken	
276	Gift mot sin vilja	2014-10-09		Stockholm	Myndighetsnätverket	Juno Blom, Maya Wolinder Lind, Lotta Nilsson	15 stycken	
277	Könsstympning	2014-10-09		Norrköping	Personal Komvux	Anissa Mohammed Hassan	67 stycken	
278	Könsstympning	2014-10-14		Norrköping, Etikrådet	Skola, hälso-sjukvård	Anissa Mohammed Hassan, Vanja Berggren	98 stycken	
279	Gift mot sin vilja	2014-10-15	2014-10-16	Stockholm	Skola	Anissa Mohammed Hassan, Astrid Schlytter, Kirsten Grönlén Zetterkvist, Shohreh Valikhany, Petra Blom Andersson, Maya Wolinder Lind	16 stycken	
280	Våga göra skillnad	2014-10-15		Åstorp	Skolor, hälso-sjukvård Skåne	Melissa Delir, Emma Westin	40 stycken	
281	HRV regionalt	2014-10-15		Mjölby	Skola, personal boenden för ensamkommande	Devin Rexvid, Anette Franzén, Maha Eichoue, Salar Shalmasi	118 stycken	
282	Våga göra skillnad	2014-10-16		Östersund	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer, integration, UM	Iman Hussein	50 stycken	
283	Könsstympning	2014-10-16		Karlstad	Socialtjänst, förtroendevalda, ideella organisationer, samverkansparternas och studenter på Karlstad Universitet	Anissa Mohammed Hassan, Bayan Nasih, Vanja Berggren	170 stycken	
284	Våga göra skillnad	2014-10-16		Länsstyrelsen Skåne, Helsingborg	Socialtjänst, polis, skola, hälso- sjukvård, frivilligorganisationer	Emma Westin, Christina Malmqvist, Jan Dandanelle, Barbro Andersson, Lotta	200 stycken	

						Nilsson, Petra Blom Andersson		
285	Våga göra skillnad	2014-10-20	2014-10-21	Piteå	Resursgrupp HRV, Länsstyrels	Iman Hussein	16 stycken	
286	Könsstämpning	2014-10-20		Norrköping	Landstinget Östergötland	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan	140 stycken	
287	Gift mot sin vilja	2014-10-21	2014-10-22	Stockholm	Rikspolisstyrelsen, åklagare	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan	40 stycken	
288	HRV nationellt	2014-10-22		Göteborg	Inkluderingsgruppen HRV, Länsstyrelsegemensam insats	Josef Wijk, Hans Knutagård, Amphi, Victoria Tauson	15 stycken	
289	HRV regionalt	2014-10-22		Norrköping	Personal boende för ensamkommande barn, skolpersonal	Devin Rexvid, Maha Eichoue, Anette Franzén, Salar Shalmasi	100 stycken	
290	Könsstämpning	2014-10-22		Västerås	Asyl- och integrationshälsan, landsting, privata vårdgivare, länets kommuner och myndigheter i Västerås	Anissa Mohammed Hassan	250 stycken	
291	Könsstämpning	2014-10-23		Stockholm	Samverkan och information för Socialstyrelsens expertgrupp	Vanja Berggren	17 stycken	
292	Könsstämpning	2014-10-23		Linköping	BVC-sköterskor	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan	150 stycken	
293	Gift mot sin vilja	2014-10-27		Stockholm	Kvinnors nätverk	Juno Blom, Astrid Schlytter	70 stycken	
294	Våga göra skillnad	2014-10-27		Piteå	Socialtjänsten	Iman Hussein	90 stycken	
295	Gift mot sin vilja	2014-10-28		Stockholm	Linnamottagningen	Juno Blom	Uppgift saknas	
296	Våga göra skillnad	2014-10-28		Katrineholm	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Marléne Stenman, Anissa Mohammed Hassan	140 stycken	
297	Könsstämpning	2014-10-28		Katrineholm	Socialtjänst, BVC, polis, skola	Anissa Mohammed Hassan	310 stycken	
298	Könsstämpning	2014-11-03		Norrköping	Kommunen	Juno Blom	25 stycken	
299	Våga göra skillnad	2014-11-04		Uppsala	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Iman Hussein	90 stycken	
300	Gift mot sin vilja	2014-11-05	2014-11-06	Karlstad	Skolverket	Juno Blom	Uppgift saknas	
301	HRV nationellt	2014-11-10		Göteborgs Stad	Seminarium kommunsamverkan Kompotten	Maya Wolinder Lind	12 stycken	
302	Våga göra skillnad	2014-11-10		Länsstyrelsen Blekinge, Länsstyrelsen Kronoberg, Ronneby	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer i Kalmar, Blekinge, Kronoberg	Juno Blom, Iman Hussein, Jan Dandanelle, Barbro Andersson, Petra Blom Andersson	160 stycken	
303	Könsstämpning	2014-11-11	2014-11-12	Köpenhamn, Danmark	Nordiska nätverket mot könsstämpning (FOKO), forskare och aktivister	Bayan Nasih, Vanja Berggren	30 stycken	

304	Våga göra skillnad	2014-11-13		Länsstyrelsen Dalarna, Falun	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer i Mittlänen	Juno Blom, Iman Hussein, Jan Dandanelle, Barbro Andersson, Petra Blom Andersson	162 stycken	
305	Könsstympling	2014-11-15		Umeå, Länsstyrelsen Norrbotten	Länsstyrelsen och Internationella Kvinnorförbundets MR-dagar	Anissa Mohammed Hassan	400 stycken	
306	Gift mot sin vilja	2014-11-17		Göteborg	Skolverket	Juno Blom	Uppgift saknas	
307	Gift mot sin vilja	2014-11-18		Göteborg	Skolverket	Juno Blom, Petra Blom Andersson	Uppgift saknas	
308	Våga göra skillnad	2014-11-18		Länsstyrelsen Dalarna	Hälso-sjukvårdspersonal, socialtjänst, frivilligorganisationer	Juno, Iman, Petra, Barbro och Jan Dandanelle	200 stycken	
309	Könsstympling	2014-11-19		Linköping	Frivilligorganisationer, familjeteamet	Anissa Mohammed Hassan	50 stycken	
310	Gift mot sin vilja	2014-11-19		Göteborg	Skolverket	Juno Blom, Mariet Ghadimi	50 stycken	
311	Gift mot sin vilja	2014-11-20		Stockholm	Skola	Astrid Schlytter, Kirsten Grönlén Zetterkvist	20 stycken	
312	Könsstympling	2014-11-20		Stockholm	Personal Ungdomsmottagning	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan, Barbro Andersson	20 stycken	
313	Våga göra skillnad	2014-11-20		Norrköping			33 stycken	
314	HRV nationellt	2014-11-21		Malmö	Migrationsverket HRV slutseminarium	Maya Wolinder Lind	50 stycken	
315	Gift mot sin vilja	2014-11-24		Köpenhamn, Danmark	Internationell konferens	Juno Blom	25 stycken	
316	HRV nationellt	2014-11-25		Stockholm	HRV-nätverksträff Länsstyrelserna	Maria Tapani Ekholm, Emma Westin, Maya Wolinder Lind, Maha Eichoue, Alexandra Nörby	25 stycken	
317	HRV nationellt	2014-11-26		Norrköping	Skyddat boende	Juno Blom	Uppgift saknas	
318	HRV nationellt	2014-11-26		Stockholm	Länsstyrelserna samordningsuppdraget	Maya Wolinder Lind, Maha Eichoue	20 stycken	
319	Våga göra skillnad	2014-11-26		Eskilstuna	Socialtjänst, polis, skola, hälso-sjukvård, frivilligorganisationer	Marléne Stenman	25 stycken	
320	Våga göra skillnad	2014-11-27		Stockholm	Hälso-sjukvårdspersonal, socialtjänst, frivilligorganisationer	Juno Blom	Uppgift saknas	
321	Gift mot sin vilja	2014-11-29	2014-11-30	Stockholm	Frivilligorganisationer	Astrid Schlytter	25 stycken	
322	Våga göra skillnad	2014-12-02		Göteborg	Hälso-sjukvårdspersonal, socialtjänst, frivilligorganisationer	Juno Blom	100 stycken	
323	Gift mot sin vilja	2014-12-03		Stockholm	Myndighetsnätverket	Maya Wolinder Lind, Juno Blom, Mikael Thörn	13 stycken	
324	Könsstympling	2014-12-03		Skellefteå,	Socialtjänst, ungdomsmottagning,	Christina Malmqvist, Anissa	230 stycken	

				Länsstyrelsen Norrbotten	barnläkare, Migrationsverket, BVC, Centrum göt Kvinnofrid	Mohammed Hassan		
325	Gift mot sin vilja	2014-12-04		Uddevalla	Sjukhäradsbygden	Juno Blom	40 stycken	
326	Könsstämpning	2014-12-04		Linköping	Personal Klara gymnasium	Anissa Mohammed Hassan	50 stycken	
327	HRV nationellt	2014-12-05		Eskilstuna	Socialtjänst, familjebehandlare	Hanna Linell	20 stycken	
328	Könsstämpning	2014-12-08		Filipstad	Socialtjänst, BVC, skola, polis, tjej- och kvinnojour	Anissa Mohammed Hassan	97 stycken	
329	Gift mot sin vilja	2014-12-09		Alvesta	Hälso-sjukvårdspersonal, socialtjänst, frivilligorganisationer	Juno Blom	Uppgift saknas	
330	Gift mot sin vilja	2014-12-11		Stockholm	Masterstudenter Socialhögskolan	Andreas Faehlmann	25 stycken	
331	Gift mot sin vilja	2014-12-12		Linköping	Shanazi Hjältar	Astrid Schlytter, Andreas Faehlmann	12 stycken	Heder, beroenderelation er och pojkars roll/Barndomstr auma
332	Könsstämpning	2014-12-12		Länsstyrelsen Västernorrland, Härnösand	Myndigheter, socialtjänst, landsting, polismyndighet, skola, ideella organisationer	Anissa Mohammed Hassan, Devin Rexvid, Petra Blom Andersson	105 stycken	
333	Våga göra skillnad	2014-12-13		Härnösand	Temadag HRV	Petra Blom, Devin Rexvid, Anissa Mohammad Hassan	105 stycken	
334	Könsstämpning	2014-12-19		Umeå	Socionomstudenter	Anissa Mohammed Hassan	Uppgift saknas	
335	Könsstämpning	2015-01-07		Norrköping	Förskola	Anissa Mohammed Hassan	50 stycken	
336	Könsstämpning	2015-01-14		Linköping	Barnmorskor, BUP, undersköterskor	Anissa Mohammed Hassan	200 stycken	
337	Könsstämpning	2015-01-19		Norrköping	Elevhälsan	Anissa Mohammed, Petra Blom Andersson, Juno Blom	25 stycken	
338	Våga göra skillnad	2015-01-21		Göteborg	Samarbete med Länsstyrelsen Västra Götaland, socialtjänst och kvinnojour	Iman Hussein	27 stycken	
339	Våga göra skillnad	2015-01-21		Göteborg	Socialtjänst, kvinnojour	Iman Hussein	30 stycken	
340	Könsstämpning	2015-01-29		Norrköping	Förskola	Anissa Mohammed Hassan	50 stycken	
341	Könsstämpning	2015-01-30		Örebro	Skolhälsopersonal, beslutsfattare	Anissa Mohammed Hassan, Juno Blom,	70 stycken	
342	Gift mot sin vilja	2015-02-03		Västerås	Samarbete med Länsstyrelserna i mellansverige, socialtjänst, polis, skola, hälso- och sjukvård	Maya Wolinder Lind, Lotta Nilsson, Iman Hussein, Juno Blom, Petra Blom Andersson	126 stycken	
343	Könsstämpning	2015-02-05		Stockholm	Konferens med Socialstyrelsen angående vägledning	Juno Blom, Anissa Mohammed Hassan, Petra Blom Andersson, Bayan Nasih, Chaz Akoshile, Jan	250 stycken	

						Waagbø		
344	Könsstämpning	2015-02-11		Linköping	Personal BB och förlossningsavdelningen	Anissa Mohammed Hassan	Ej ägt rum än	
345	Könsstämpning	2015-02-25		Linköping	Personal BB och förlossningsavdelningen	Anissa Mohammed Hassan	Ej ägt rum än	

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen Östergötland

POSTADRESS 581 86 Linköping BESÖKSADRESS Östgötagatan 3

TELEFON 010-223 50 00 TELEFAX 013 - 10 13 81

LÄNSSTYRELSEN

ÖSTERGÖTLAND